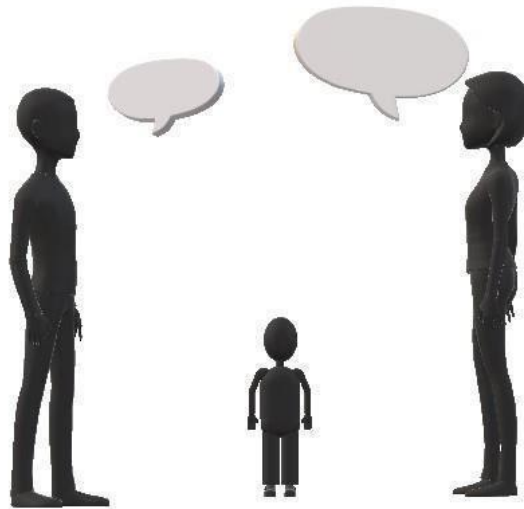

”Viktigt!” ”Utmanande” och ”Ömsesidigt”

**En fenomenografisk studie om förskolepedagogers
upplevelser av den dagliga föräldrasamverkan**

Av: Angelica Wadenholt och Susanne Söderqvist

Handledare: Susanne Waldén
Södertörns högskola | Lärarutbildningen
Kandidatuppsats 15 hp
Examinator: Magnus Rodell

Ämne | Förskoledidaktik 7 terminen 2018
Förskollärarytbildning med interkulturell profil

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Abstract

“Important!” “Challenging” and “Mutually”

A study of preschool teachers experiences of daily parent cooperation

With a phenomenographic perspective this thesis aims to study preschool teachers experiences of parent cooperation. In order to complete the aim of this study we have formulated three inquiries:

- What qualifications do the preschool teacher consider contributing to good cooperation?
- What qualifications do the preschool teacher consider leads to a lack of cooperation?
- What appears as power relationships in the preschool teacher experiences?

According to the curriculum, preschool teacher requires to build trustworthy relations with parents. This appears to be a complex task. With a quantitative method the data in this study consist of seven interviews with preschool teachers that work in preschools. With our phenomenographic approach we were able to find different categories from the preschool teachers experienced narratives. This thesis consists of an inductive study where the preschool teachers narratives determine our theoretical notions. The notions are:

Cooperation, communication, attachment relationship, intercultural knowledge and empowerment, the conclusion of the study reveals that power relations exist between parents and preschool teachers, the teachers have a power position because of their knowledge and parents because of their right to choose among preschools. The study shows that the task to please parents needs can be difficult, it also shows that misunderstandings and the increased number of children in the group aggravates the mission to fulfil the curriculum assignment regarding cooperation with parents. The result also shows that creating a trustful relation with mutual understanding of each other differences can lead to improve the cooperation.

Keywords: Parent teacher cooperation, Parent teacher role, Cooperation, Preschool teachers experiences. Power relations, Early childhood education

Nyckelord: Föräldrasamverkan, Pedagoger och föräldrars roller, Samverkan, Förskolepedagogers upplevelser, Maktrelationer, Förskola.

Förord

Vi vill börja med att tacka respondenterna för deras medverkan i vår studie, utan deras delaktighet hade vi inte kunnat genomföra detta examensarbete. Även ett tack till vår handledare som väglett oss under studiens gång. Ett särskilt tack vill vi tillägna våra familjer som stöttat oss och visat förståelse för all den tid vi behövt lägga ner på skrivandet av uppsatsen. Slutligen vill vi klappa oss själva på axeln och tacka varandra för ett ömsesidigt fint samarbete med förståelse under en sjukdomsperiod med mycket vabb, där vi stöttat och motiverat varandra ända in i mål.

Tack för allt!

Stockholm, maj 2018

Angelica Wadenholt & Susanne Söderqvist

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställning	2
3. Tidigare forskning och litteratur	2
3.1 Relationen mellan pedagoger och föräldrar.....	2
3.2 Samarbetet mellan pedagoger och föräldrar.....	4
3.3 Pedagoger och föräldrars funktion	5
4. Teoretiska utgångspunkter	6
4.1 Fenomenografi.....	7
4.2 Samverkan	8
4.3 Kommunikation.....	9
4.4 Anknytning och relationer.....	11
4.5 Interkulturell kompetens.....	11
4.6 Makt.....	12
5. Material och metod	13
5.1 Kvalitativa intervjuer.....	13
5.2 Urval.....	14
5.3 Genomförande	15
5.4 Bearbetning och analys av empiri	15
5.5 Metoddiskussion.....	16
5.6 Studiens tillförlitlighet.....	16
5.7 Forskningsetik	17
6. Resultat och analys	17
6.1 Vikten av den dagliga kontakten	18
6.2 Tillit.....	20
6.3 Trygghet	22
6.4 Relationer	23
6.5 Tillmötesgå olikheter.....	25
6.6 “Att inte hinna med”.....	27

6.7 En svårighet att tala skilda språk	28
6.8 När det brister i kommunikationen.....	31
6.9 Känsliga och svåra ämnen	32
6.10 Erfarenhet ger en tryggare roll	35
6.11 Förskolan som marknad	37
7. Sammanfattande slutsatser.....	39
7.1 Möjligheter och förutsättningar	39
7.2 Svårigheter.....	41
7.3 Maktrelationer	42
8. Avslutande ord.....	44
8.1 Vidare forskning.....	44
Referenslista.....	45
Bilaga 1: Intervjuguide	49
Bilaga 2: Missiv	50

1. Inledning

När det är dags för en förälder att sätta in sitt barn i förskolan så inleds därmed en lång relation mellan föräldrar och förskolan och dess pedagoger. Som verksam pedagog i förskolan har man i uppdrag utifrån förskolans läroplan att ansvara för att utveckla en tillitsfull relation mellan barnets familj och förskolans personal (98, rev 2016, s. 13). Det är ett uppdrag som inte ter sig lika enkelt i verkligheten som i skrift. Lärarförbundet har i en utgiven artikel i tidningen *Förskolan* (Nöjd 2010) problematiserat föräldrasamverkan i förskolan som ett komplext område som många upplever vara svårt. Denna problematik ligger även i linje med våra egna erfarenheter som pedagoger i förskolan. Lisbeth Flising, Gunilla Fredriksson och Kjell Lund lyfter komplexiteten om arbetsområdet mellan hemmet och förskolan, och menar att läraren i många sammanhang får möta en grupp föräldrar alldeles ensam och att det kan framkalla en oro. Dessa författare skriver om bristen inom kunskap i samverkansfrågor på 90-talet och menar att det inte fanns någon utbildning alls inom detta område (1996, s. 113). I egenskap av studenter på förskollärautbildningen kan vi påvisa att detta inte heller är något som förekommer i vår utbildning.

Förskolepedagoger har i uppdrag att skapa respektfulla möten i vardagen för att tillgodose varje barns familjs önskemål för att på så vis möjliggöra för en utvecklande relation. Innebörden av dessa möten handlar om att samtala om hur barnet har det på förskolan, hur barnet trivs och hur barnet utvecklas och lär sig. Dessa samtalsområden handlar även om barnets tid utanför förskolan där vårdnadshavarna har sin berättelse och vetskap om sitt barn (Engdahl & Ärlemalm-Hagsér 2015, s. 32, 33). Det är alltså en ömsesidig relation som sker under utveckling mellan vuxna människor i förskolan.

Annica Löfdahl, professor i pedagogik, tar upp makt som en central del i relationer mellan föräldrar och pedagoger, hon förklarar förskolan som en del i en skolmarknad och belyser föräldrarnas del som betydande då föräldrarna innehar makten att välja sina barns förskola. Föräldrarna, menar hon, blir därav centrala aktörer på förskolemarknaden (2014, s. 247–248). Det här finner vi intressant och vill undersöka vidare hur pedagoger upplever sin egen position i relation till föräldrarnas. Utifrån den påvisade komplexiteten som råder anser vi att det är ett område som är i behov av utveckling, och för att möjliggöra en förbättring behöver vi ta reda på hur pedagogerna upplever föräldrasamverkan. Idag finns många olika tillvägagångssätt för föräldrasamverkan, och vi vill mer

specificerat undersöka pedagogernas upplevelser av föräldrasamverkan vid den dagliga muntliga kontakten. Vi hoppas även ur ett samhällsperspektiv att vår studie, genom att få synliggöra pedagogernas upplevelser, kan bidra till ett utökat utbud till kompetensutveckling i föräldrasamverkan runt om i Sverige.

2. Syfte och frågeställning

Utifrån läroplanens uppdrag att skapa tillitsfulla relationer med föräldrar syftar vår studie till att undersöka förskolepedagogers upplevelser av föräldrasamverkan med fokus på den dagliga muntliga kontakten.

För att möjliggöra studiens syfte har vi valt att utgå från tre frågeställningar:

- Vilka möjligheter och förutsättningar upplever pedagogerna med att samverka?
- Vilka faktorer upplever pedagogerna kan skapa svårigheter för samverkan?
- Vilka maktrelationer kan vi synliggöra utifrån pedagogernas upplevelser?

3. Tidigare forskning och litteratur

I följande avsnitt kommer vi redogöra för tidigare forskning inom vårt undersökningsfält där vi kommer sätta in vår studie i ett större sammanhang. I sökandet av tidigare forskning så har vi upptäckt ett brett sortiment inom vårt undersökningsområde. Det har därför varit nödvändigt att välja ut den forskning som främst relaterar till vår studie. För att välja ut den mest centrala och relevanta forskning som gjorts har vi skapat rubriker för att underlätta för läsningen eftersom forskningsfältet är så omfattande. Vi kommer presentera forskning som innefattar relationen mellan pedagoger och föräldrar och samarbetets betydelse samt de olika roller som föräldrar och pedagoger har.

3.1 Relationen mellan pedagoger och föräldrar

Lars Erikson, universitetslektor i pedagogik, har skrivit avhandlingen *Föräldrar och skola* (2004). Erikson menar att relationen är viktigt men att den kan ha olika innebörder och därför behövs olika principer som ett verktyg att kunna analysera relationen mellan föräldrar och pedagoger. I hans avhandling kom han fram till fyra olika principer som vi kommer att redogöra för här.

Första principen kallas *partnerskapsprincipen* och har växt fram från ett ideal om hur relationen mellan hemmet och skolan bör konstrueras. Idén om en bättre relation mellan hem och förskola vilar på en föreställning om att alla barn i skolan skulle få samma möjligheter till lärande. Relationen skulle ligga som en grund i arbetet att utjämna sociala och ekonomiska skillnader. Föräldrar och skola fick nu ett gemensamt ansvar för barns utbildning och uppfostran. Andra principen är *brukarinflytandepincipen* som innefattar ett utvecklande inflytande för föräldrar i skolor. Det innebär att medborgare gavs större utrymme att påverka områden som ligger människorna nära i deras vardag, vilket ledde till att föräldrar fick inkluderas i olika beslutsfattanden inom skolan. Tredje principen benämner Erikson som *isärhållandets princip* och är av betydelse när man riktar sitt fokus mot de faktorer som håller isär skola och hemmet. Detta avstånd har ur ett historiskt perspektiv varit det vanligaste sätt att upprätthålla relationen mellan hemmet och skolan. Här menar man på att det är olika områden där föräldrar och lärare har olika roller och intressen för barnen. Fjärde och sista principen är *valfrihetsprincipen* där det framgår att relationen mellan hem och skola är något som växt fram ur en ny utbildningspolitik där föräldrar nu har rättigheter och möjligheter att själva kunna välja utbildning till sina barn. Föräldrarna blir kunder eller konsumenter där skolorna består av marknaden. Annika Månsson, docent i pedagogik, beskriver även hon framväxten av föräldrarnas inflytande och delaktighet som i sin tur lett till en komplexitet där föräldrar både ska vara samarbetspartners men som i modern tid också blivit kunder (2013, s. 91).

Marie Karlsson, docent i pedagogik, skriver i sin studie *Föräldraidentiteter i livsberättelser* (2006) att relationer mellan föräldrar och förskolepersonal är ett komplext område, hon argumenterar för relationerna som situationsbundna där relationer måste ses i olika sammanhang där människor tillsammans socialt skapar olika upplevelser av en relation. Psykologerna Marianne Lindelöf Kitching och Ingela Magnusson skriver om hur relationen påverkar hur man tolkar ett budskap från någon, omedvetet gör människan positiva eller negativa tolkningar i det man hör och således förstår (1992, s. 10). Ingegerd Tallberg Broman, professor i pedagogik, menar att en bra relation mellan föräldrar och förskola ger bättre förutsättningar för barnets utveckling och lärande (2013, s. 37) I både skollag och läroplan beskrivs att föräldrarnas ska erbjudas deltagande i förskolans systematiska kvalitetsarbete vilket Löfdahl menar gör föräldrarnas till en betydande roll för lärarprofessionen och som utgör en del krav på att bibehålla och utveckla en bra relation mellan lärare och föräldrar (2014, s. 251).

3.2 Samarbetet mellan pedagoger och föräldrar

Samarbetet mellan hem och skola är en del av förskolläraernas arbetsuppgift utifrån styrdokument. Ewa Ivarson Jansson, universitetslektor i pedagogik, skriver i sin avhandling *Relationen hem - förskola: intentioner och uppfattningar om förskolans uppgift att vara komplement till hemmet 1990–1995* (2001) att samarbetet mellan hem och förskola är mer komplext än vad som framställs i styrdokumentet. Samarbetet med hemmet blir en utmaning när föräldrar är i olika behov av att samverka med förskolan. Lindelöf Kitching och Magnusson skriver i likhet med Ivarson Jansson om samarbetet som utmanande då pedagogerna har ansvaret att ta hänsyn till och försöka tillgodose många olika behov från föräldrar, barn och sig själv. De påpekar dock samarbetet som en nödvändig del i arbetet vilket innefattar ett delat ansvar för barnet (1992, s.102–103). Torgeir Alvestad framhäver att man behöver kunna sätta sig in och inta den andres perspektiv för att skapa en god relation och ett fungerande samspel. När det brister i denna förmåga kan det leda till konsekvenser som påverkar relationen och samspelet som istället kan komma att innebära en fråga om makt (2015, s. 208). Ingrid Pramling Samuelsson, Pia Williams och Sonja Sheridan, alla professorer inom pedagogik, skriver i sin forskningsartikel ”Stora barngrupper i förskolan relaterat till läroplanens intentioner” (2015) att barnantal på avdelningen påverkar hur mycket av läroplanens mål som hinns med. De menar att läroplanens krav inte alltid går att tillgodose med de stora barngrupper som är idag, vilket går i likhet med det Ivarson Jansson tar upp om komplexiteten med föräldrasamarbete utifrån styrdokument.

Anette Sandberg, professor i pedagogik, och didaktikern Tuula Vuorinen tar också upp samarbetet i sin forskningsartikel ”Preeschool- home cooperation in change” (2008); De skriver att föräldrar och pedagoger anser att ett lyckat samarbete består av öppenhet och ömsesidig respekt samt tillit till personalen. För att lyckas med detta behöver pedagoger enligt studien hitta olika strategier och tillvägagångssätt för att få ett fungerande samarbete med föräldrar. De tar även upp att det är en fördel för ett lyckat samarbete om pedagoger och föräldrar använder samma referensramar i kommunikationen. Ylva Ståhle, nämner i sin forskning *Insyn eller medverkan? Hur huvudmannaskap påverkar föräldrars val av barnomsorg och föräldrasamverkan*. (1995) en förälders åsikt om att pedagoger bör få lära sig hur man bemöter föräldrar och inte enbart barn. Det här går i linje med vad Birgitta Friberg tar upp som menar att en kompetens inom kommunikation är nödvändig för att skapa och utveckla ett bra möte. En god kommunikatör innebär som lärare att vara öppen och dela med sig av sig själv. Friberg menar dock att det kan vara svårt att lämna sina egna känslor för att klara av att vara en trogen lyssnare (2015, s. 100–101). Sandberg och Vuorinen skriver liknande i sin bok *Hem och förskola: Samverkan i förändring* (2007) då deras studie visar

att en social kompetens är något som är en viktig förutsättning för en bra samverkan. Med social kompetens menar pedagoger och föräldrar i studien att man kan ha en kommunikation som känns lättsam men rak och ärlig (2007, s.105).

För att sätta vår studie i ett fält inom internationell forskning vill vi lyfta Mary Murray, Erin Curran och Denise Zellers studie *Building Parent/Professional Partnerships: An Innovative Approach for Teacher Education* (2008) där de skriver att många lärare känner sig osäkra att skapa och upprätthålla en god relationen med föräldrar. Deras studie syftar därför till att undersöka ett sätt att ge lärarna mer beredskap i att möta och bygga en relation med föräldrar. I studien ändrades en grundkurs i utbildningen för specialpedagoger med hänsyn till att de skulle få mer meningsfulla möten med föräldrar till barn med funktionsvariation. Kursen leddes av föräldrar tillsammans med professorer. Under kursens gång genomfördes även fokusgruppsintervjuer för att se om lärarstudenterna upplevde att kursen hade en inverkan på deras upplevelse av okunskap i mötet med föräldrar. Resultaten visar att studenternas upplevelser har förändrats från att se föräldrarna som otrevliga, ointresserade och okunniga till att se dem som experter på barnet i hemmet och som partners i beslutstaganden.

3.3 Pedagoger och föräldrars funktion

När pedagoger och föräldrar bygger upp ömsesidiga relationer kan det förekomma en del svårigheter kring de olika roller och funktioner som de vuxna har i barnets livsvärld. Christina Gars, högskoleadjunkt, beskriver i sin studie *Delad vårdnad? föräldraskap och förskolläraryuppgift i den offentliga barndomen* (2002) att fördelningen av vad som tillhör föräldrarollen och förskollärares roll är otydlig och att samverkan mellan hemmet och förskolan påverkas av vilken funktion man anser att förskolan har. Ann-Marie Markström, professor i pedagogik, skriver i sin etnografiska studie *Förskolan som normaliseringspraktik* (2005) om den roll som tilldelas föräldern i förskolans miljö. Hon beskriver hallen som den plats där överlämningen sker av barnet samt mötet mellan pedagoger och föräldrar. Markström har uppmärksammat att föräldrarna inte förväntas stanna eller delta i verksamheten.

Något som även bör nämnas när det gäller de olika funktioner som föräldrar och pedagoger har är att det går att förstå utifrån ett maktperspektiv där föräldrar har en större möjlighet att idag fritt välja utbildning till sina barn. Anders Persson, professor i utbildningsvetenskap och sociologi skriver om makt i sin avhandling *Maktutövningens interna dynamik. samspel och motsättningar i*

skola och lönearbete (1991) Han menar att makt är något som ständigt sker i möten mellan människor. Han förklarar makt som en handling där ena personen påverkar den andra. Persson menar dock att dessa inte enbart behöver vara ständiga utan är något som kan vara föränderligt i samtalet. Han förklarar att ett samtal kan visa tendenser på maktrelationer om ena parten i samtalet försöker och på något sätt lyckas få inflytande i den andre personens handlingar.

Ovanstående presentationer av forskning visar på att relationen mellan pedagoger och föräldrar inte alltid sett likadan ut historiskt sett. Relationen påverkas av yttre faktorer som att föräldrarna har en möjlighet att idag själva välja förskola vilket leder till ett ökat inflytande i verksamheten för föräldrar. Forskningen visar även att relationen är nödvändig utifrån styrdokument men att den behöver ses ur ett större sammanhang. Det synliggörs även att relationen, barnantal och vilka roller och förväntningar man har på varandra påverkar samverkan mellan pedagoger och föräldrar.

4. Teoretiska utgångspunkter

Under detta avsnitt kommer vi att redogöra för vilka teorier som är relevanta för vårt undersökningsfält. Vi kommer i vår studie att använda fenomenografin som en teoretisk utgångspunkt som avser att undersöka hur pedagoger upplever ett specifikt fenomen. Fenomenografin kommer även utgöra vår forskningsmetod där vi inspirerats av fenomenografins tillvägagångssätt när vi bearbetat vår analys. I och med att vi gjort en induktiv studie så har vi med processens framväxt av analysen kunnat urskilja begrepp som vi i detta avsnitt kommer att presentera, för att ge en ökad förståelse för analysens innebörd. Vi kommer även redogöra begreppen i relation till vårt undersökningsområde *föräldrasamverkan*.

I vår studie har vi valt att använda oss av benämningen *föräldrasamverkan* som kan delas upp i två ord. Vi använder den biologiska benämningen *föräldrar*, men syftar på barnets vårdnadshavare som innebär att ha ett juridiskt ansvar över vårdnaden av ett barn. Det finns ett flertal olika samverkansformer i förskolan men i denna studie har vi valt *samverkan* genom den dagliga muntliga kontakt som sker i interaktion mellan pedagoger och föräldrar på förskolan.

4.1 Fenomenografi

Fenomenografin har med tiden utvecklats och fått nya innebörder. Sedan tjugofem år tillbaka har man använt fenomenografin som en forskningsmetod men som över tid utvecklats till en teori.

Här följer ett citat av Kroksmarks förklaring till fenomenografins utveckling:

Fenomenografin är en mer än 25 år gammal forskningsmetod, som efter hand utvecklats till en metodologisk (Marton, 1981) och epistemologisk (Marton, et al 1986) teori. Ansatsen uppstod emellertid som en rent empiriskt utprövad forskningsmetod utan anspråk på teoretisk referens till redan etablerade riktningar inom kvalitativ analys. Däremot anknyter ansatsen retrospektivt till en rad teoretiska fundament som efterhand och på olika sätt verkat som teoretiska inflöden till fenomenografin. (Kroksmark 2007, s. 4).

Den svenska pedagogen Marton är grundaren till fenomenografin, han har forskat om människors olika tankesätt och deras tolkningar av perspektiv av verkligheten. Denna forskning syftar till att beskriva och förstå människans erfarenheter, som är karaktäristiskt för fenomenografin.

Fenomenografin används som forskningsmetod i stora delar av världen men kan ha olika inriktningar. Marton framhäver skillnaden i första och andra ordningens perspektiv, där den första handlar om att ”beskriva olika aspekter av verkligheten”, den andra ordningens perspektiv syftar till att beskriva människans erfarenhet av sin omvärld (1981, s. 177). I nutida studier inom samhällsvetenskap vill man undersöka hur människan uppfattar, upplever och tolkar något, likt den andra ordningens perspektiv (Pramling Samuelsson 2015, s. 166).

Fenomenografin är en kvalitativ forskningsmetod som avser att undersöka samt beskriva människors skilda uppfattningar av ett tänkt fenomen. Det centrala i fenomenografin är uppfattningar där man syftar till att ta reda på hur andra människor uppfattar och upplever händelser i sin omvärld. Människan ger med andra ord en innebörd mellan sig själv i relation till sin omvärld (Patel & Davidsson 2011, s. 32, 33). Pramling Samuelsson beskriver fenomenografins centrala del ”uppfattningar” som ett ursprung av användningen förr, och menar att ordet byts ut allt oftare till att man ”erfar något”. Inom fenomenografin handlar det om någons görande, som Pramling Samuelsson hävdar betyder att erfara något. Detta ligger i relation till något som sker i någons medvetande som man vill undersöka (2015, s. 166, 167).

Marton argumenterar för fenomenografins existens eftersom han menar att fenomenologin är otillräcklig. Marton menar att vi utifrån fenomenologins tankesätt bara har tillgång till världen genom erfarenhet, vilket innebär att det är komplext att undersöka människors upplevelser från

erfarenheten i sig. Med fenomenografins framväxt som fokuserar på människans uppfattningar och upplevelser resulterar det i att möjliggöra för undersökningar av hur människan uppfattar ett visst fenomen, som vår studie syftar till att undersöka (1981, s. 180). Forskaren hävdar att fenomenografen har varit efterfrågad och blivit med sin existens en komplettering till redan tidigare forskning med riktning mot erfarenhetsbeskrivningar. Vi anser att fenomenografen är lämpad som teori och som metod i vår studie därför att den syftar till att undersöka människors uppfattningar vilket vi vill göra genom att närma oss pedagogernas verklighet i form av samtal där de får möjligheten att berätta om sina upplevelser om det tänkta fenomenet.

4.2 Samverkan

Vi anser att samverkan är ett begrepp som bör definieras i vår studie eftersom det är ett centralt begrepp för vår studies syfte som innefattar den samverkan som sker mellan pedagoger och föräldrar. Samverkan förklaras som att handla eller fungera gemensamt för ett visst syfte (Svensk ordbok 2009). Sociologen Berth Danermark definierar samverkan och menar att grunden för samverkan innebär att båda parter som är med och samverkar har ett gemensamt mål att samverka om. Utan ett gemensamt syfte för samverkan finns ingen grund för att kunna samverka. Samverkan handlar om att tillsammans med någon utbyta information om något särskilt, det innebär att parter interagerar med varandra (2004, s. 17, 20, 57). Den norska psykiatern Pål Abrahamsen menar att det är lika viktigt att ta reda på vad som fungerar bra i samarbetet som att ta reda på vad som fungerar mindre bra. Att samverka innebär en dynamisk process som kontinuerligt är under utveckling och det som sker kommer inte alltid vara självklart för de inblandade parterna eftersom vi hela tiden förändras (2003, s. 35).

Terapeuten Jesper Juul och psykologen Helle Jensen använder ordet samarbete för att förklara det gemensamma syftet för föräldrar och pedagoger. De skriver att förskolan har många olika kulturer i mötet med föräldrar, några har en mer personlig ton medan andra har en mer professionell (2003, s.177). Samverkan mellan pedagoger och föräldrar består ofta av en daglig dialog med barnet i fokus. I den vardagliga dialogen är det pedagogens ansvar att det skapas en god samverkan med en bra stämning (2003, s. 184, 188). Förskolepsykologen Gunlög Wall skriver att samverkan mellan föräldrar och pedagoger påverkas av olika faktorer som vilket perspektiv, förväntningar eller personlighet dessa individer har (1990, s. 8). Trots att båda parter har en vilja att samverka kan det vara svårt att nå fram till varandra eftersom parterna kan ha olika utgångspunkter i samarbetet. Grunden för föräldrasamverkan är att man har förståelse för dessa olika faktorer i relationen (Wall 1990, s. 11). Barbro Lennér Axelson och Ingela Thylefors skriver om konfliktstrategier och hävdar

att om man som samverkanspartner visar omtanke för varandras behov framhävs en önskan om att man ömsesidigt värnar om relationen (2013, s. 42). Även Thomas Rahm, professor i barn- och ungdomsvetenskap, skriver om samverkan, han menar att man bör försöka skapa en positiv känsla även om det är negativa ämnen man behöver ta upp. Att kunna ha ett fungerande samtal med föräldrar är en grund för bra samarbete (1990, s. 34).

Det finns olika former för samverkan när man talar om samverkan mellan hem och förskola. De tidigare och mest vanliga formerna till föräldrasamverkan som är aktuella än idag är föräldramöten och utvecklingssamtal. Idag finns också medialiserade former som innebär att kontakten sker genom olika sociala medier. Föräldrar uttrycker sig dock oftast genom dagliga kontakten och under utvecklingssamtalen (Tallberg Broman 2013, s. 33). Fanny Jonsdottir, universitetslektor i pedagogik och Eva Nyberg, lektor i fritidspedagogik, framhäver de dagliga fortlöpande samtalen som en av de viktigaste samverkansformerna för att skapa goda relationer (2013, s. 69).

4.3 Kommunikation

Kommunikation är ett begrepp som pedagogerna i vår studie talade om, de menade att det är en förutsättning för samverkan. Pedagogerna upplevde att de behöver kommunicera med föräldrarna för att skapa en gemensam förståelse, av den anledningen har vi valt att presentera hur vi har använt begreppet i vår studie. I Svenska Akademiens ordlista beskrivs kommunikation som ”samtal; överföring av information” (Svenska akademiens ordlista över svenska språket 2015).

Talpedagogen Louise Bjar och Caroline Liberg, forskare inom språkutveckling, beskriver kommunikation som en form av meningsskapande. Kommunikation sker i samspel med andra för att skapa mening och för att ömsesidigt förstå och göra sig förstådd. En ofta förekommande dialog är när man i samtal utbyter vad man gjort under dagen, då skapar man tillsammans en förståelse för vad som hänt för respektive part (2003, s. 18). Juul och Jensen ser på kommunikation som en disciplin som innefattar en förmedling av information, likt vad undervisning handlar om (2003, s.116). Enligt Eva Hedencrona och Dora Kós-Dienes är det en förutsättning att förstå varandra om båda parter talar samma språk eller att språkkunskaperna ligger på lika nivå (2003, s. 26).

Talpedagogen Lotta Juhlin skriver att kommunikation idag handlar om mycket mer än effektivitet och kunskaper, det handlar dessutom om att som talare inneha förmågan att engagera och övertyga. Det är inte bara orden som har betydelse, utan sättet som orden presenteras på är minst lika viktig för att nå fram. Om en kommunikation ska vara ömsesidig och ge utbyte åt båda parter behöver man som deltagande i kommunikationen tänka sig in i den andres situation i den mån det går för att

sedan möta och tala till dem på deras sätt (Juhlin 2005, s. 12, 14). Den största delen av vår vakna tid ägnar vi enligt Kent Adelman, docent i didaktiskt lyssnande, åt någon form av kommunikation, och under en stor del av den tiden använder vi vår färdighet *att lyssna*. Förmågan att lyssna har i det moderna samhället kommit att betyda en viktig roll för den aktuella kommunikationen. En bra ledare har enligt människors önskan ofta förmågan att kunna lyssna. Det är ett betydande inslag i både hem, skola och på arbetsplatsen (2009, s. 16, 17).

Lindelöf Kitching och Magnusson framhäver språkets betydelse och argumenterar för att språket är det viktigaste vi har i kommunikation med andra människor. Vi människor kommunicerar med varandra på flera sätt än med bara ord. Kommunikationsmodellen nedan illustrerar de olika aspekterna som utgör vår förståelse för det budskap den aktuella kommunikationen handlar om (1992, s. 12).

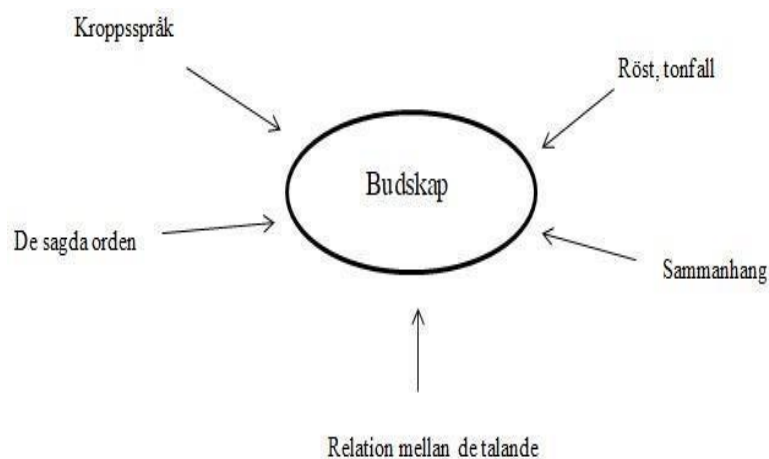

Bild av studiens författare, inspirerad av Magnusson och Kitchings modell.

Juhlin framhäver skillnaden mellan när kommunikationen fungerar bra och när den fungerar mindre bra. Hon menar att en god kommunikation ger oss möjligheter till underverk genom att vi kan knyta an till vänskap, fred och egen utveckling medan en bristfällig kommunikation kan få förödande följder som leder till förtvivlan, ondska och krig. Språket, menar Juhlin är en brygga mellan människor och kulturer där man som människa får möjligheten att skapa sin egen identitet. När människan erövrar det verbala språket blir det lättare att uttrycka sig och förmedla sina behov och tankar (2005, s. 7). Det går även i linje med Kitching och Magnusson som kopplar makt i relation till det verbala språket, och menar att det lilla barnet får mer makt allteftersom det erövrar det verbala språket och kan på så sätt påverka sin omvärld (1992, s. 7).

4.4 Anknytning och relationer

Utifrån läroplanens uppdrag att skapa en tillitsfull relation till barnet och barnets familj finner vi att relationer är ett centralt begrepp i vår studie vilket blir betydelsefull när man samverkar med människor. För att försäkra sig om sin existens behöver barn enligt psykologen Anders Broberg en eller flera nära relationer till vuxna människor som ger dem omsorg och trygghet (2006, s. 229). Psykologen John Bowlby som är anknytningsteorins upphovsman talar om en trygg bas och hävdar att det är en central del som dels innefattar föräldrarnas förmåga att vara en trygg bas för barnet, där barnet har möjligheten att släppa taget och utforska världen, också den del att alltid kunna återvända välkommet till den trygga famnen för omsorg och stöttning (2010, s. 33).

Utifrån en anknytningssynpunkt befinner sig barnet enligt Broberg i en kritisk period under första delen av sitt andra levnadsår när barnet oftast börjar på förskola. Det blir således en betydelsefull aspekt för föräldrarna att känna sig nöjda med sitt val av förskola för att gå vidare med att känna tillit och trygghet till personalen (2006, s. 177, 181). Broberg menar fortsättningsvis att det är naturligt för en förälder att känna oro över huruvida barnet är bra omhändertaget av andra vuxna när föräldern inte närvarar. Att vara förälder och anknytningsperson är en förbindelse som ständigt är aktiv även fast barnet inte är inom synhåll. Denna oro som föräldrar kan känna över sina barn kan förmedla en osäkerhet som gör att separationen för barnen försvåras, exempelvis på förskolan vid lämning. I det här fallet blir den nya kontaktpersonen viktig både för barnet och föräldern. Här menar Broberg att föräldern kan genom att tala med barnet om pedagogen skapa en tillit som får barnet att känna trygghet när föräldern lämnar över sitt barn (2006 s. 180, 181).

4.5 Interkulturell kompetens

Ingrid Engdahl, docent i barn och ungdomsvetenskap, och Eva Ärlemalm-Hagsér, docent i pedagogik, beskriver förskolan som en arena vilket är en plats för möte mellan människor. Som verksam pedagog i förskolan innebär det en uppgift att möta många olika människor, små som stora, med skildrade förväntningar och förutsättningar, från olika delar av världen, med olika kulturer som har sin alldeles egna ryggsäck med sig (2015, s. 99). Utifrån denna bakgrund tydliggörs varför interkulturell kompetens är ett centralt begrepp för att analysera vårt insamlade material. Nedan följer en definition av hur vi förstår teorin i relation till vår studie.

Pirjo Lahdenperä, professor inom interkulturell pedagogik, skriver om begreppet interkulturalitet där hon menar att det går att förstå som två i hopsatta ord, *inter* som står för en slags interaktion och

kultur som innefattar meningssystem som skapar ordning i människans liv (2008, s.29). För att förstå vad interkulturalitet innebär ställer Lahdenperä ordet i förhållande till mångkulturalitet. Hon förklarar att om man befinner sig i en mångkulturell omgivning behöver det inte betyda att dessa olika kulturer möts, medan interkulturalitet syftar till ett handlande där olika kulturer samverkar och lär av varandra (2008, s. 29). Interkulturell kompetens innefattar interkulturell sensitivitet som handlar om att respektera och skapa en förståelse för sin motparts perspektiv och att kunna besitta förmågan att byta perspektiv för att bekräfta den andra parten. Det innebär även att kritiskt kunna ifrågasätta sig själv. Interkulturell kompetens innefattar även interkulturell medvetenhet som handlar om att du är medveten om din egen situation och uppväxt samt att du har en insikt om att andra människor kan ha annorlunda levnadssituationer. Denna kompetens innefattar en människas insikt om att vara medveten om skillnader som finns (Lahdenperä 2008, s. 57, 62).

Den interkulturella kompetensen kan i praktiken liknas med vad Flising m. fl. framhäver om att vi inte kan se föräldrar som en grupp, utan att var och en är en enskild individ, som har olika värderingar, lever i olika socioekonomiska förhållanden och även i olika kulturer. Dessa växlingar av förväntningar och inställningar om förskolan som föräldrar har, uppvisar att vi inte kan se föräldrar som en enhetlig grupp, utan att vårt arbete syftar till att möta varje enskilds önskemål och behov (1996, s. 15).

4.6 Makt

I studiens framväxt har begreppet makt fått en central innebörd då det är något som påverkar den relation föräldrar och pedagoger skapar i samverkan. Med makt i denna studie syftar vi på den kunskapsmakt som råder, samt den makt som innebär friheten till att välja förskola åt sina barn. Makt har inte framkommit tydligt i studien, utan är ett begrepp som vi kunnat synliggöra i relation till de ämnen som pedagogerna berättat om där det framförallt påvisats ett samarbete mellan parter men som också innefattat två olika roller med olika gränser och uppdrag. Makt är ett komplext teoretiskt begrepp som vi kommer redogöra för i relation till vår studies syfte.

För att tydliggöra hur vi valt att använda maktbegreppet i vår studie vill vi ta upp det Mats Börjesson, professor i barn- och ungdomsvetenskap, och Alf Rehn, professor i företagsekonomi, skriver om begreppet makt, de menar att makt är ett begrepp som har många olika innebörder beroende på vem det används av, men att det i modern tid är vanligt att tala om hur makt formas av en individ eller grupp som är involverad i makten (2009, s.35). Vidare väljer författarna att ta upp

historikern och filosofen Michel Foucaults teoretiska förståelse för begreppet makt som vi upplever gör sig lämplig för vår analys. Börjesson och Rehn menar att Foucault syftar till makt som förekommande i alla sociala sammanhang, Foucault använder sig av begreppet *power knowledge* som på svenska går att förstå som kunskapsmakt, med det menas att kunskap och makt är två ord som är sammankopplade i definition av makt eftersom kunskap leder till makt (2009, s. 45, 46). Vidare förklarar de Foucaults begrepp *governmentality* som innebär att makt inte är något som kommer från en högre position utan att den finns i alla konstellationer, dock påpekar Foucault att staten har blivit allt mer ingående i människors liv. Samhället involverar olika institutioner som förskola, skola, ålderdomshem och lagar och regler som människorna i samhället anpassar sig efter vilket går att se som makt (Börjesson och Rehn 2009, s. 47–49). Foucaults maktteori går att förstå utifrån subjektskapande individer med makt, som utövas av människor men även utsatta för makt av andra (Börjesson & Rehn 2009, s. 51).

5. Material och metod

I detta avsnitt presenterar vi vårt metodval och hur studien har genomförts. Vi redogör för vårt urval, samt hur vi bearbetat och analyserat materialet. Avslutande i detta kapitel kommer vi ta upp vår fördelning av arbetet samt etiska aspekter.

5.1 Kvalitativa intervjuer

Vi har utfört en kvalitativ studie som syftar till att upptäcka och identifiera egenskaper hos ett tänkt undersökningsområde som pedagogers upplevelser av föräldrasamverkan (Patel & Davidsson 2011, s. 81–82). Eftersom vi vill undersöka hur pedagogerna upplever ett specifikt område anser vi att intervjuer är ett passande tillvägagångssätt för vårt undersökningsområde. En kvalitativ intervju har en låg grad av strukturering som innebär att den intervjuade ges utrymme att tala fritt utifrån egna ord (Patel & Davidsson 2011, s. 81). Detta går även i likhet med fenomenografisk ansats som förutsätter att intervjufrågorna som ställs har en viss riktning. Det är viktigt att tänka på hur frågorna formuleras för att möjliggöra för djupa och omfattande svar som är betydande för en fenomenografisk intervju (Dahlgren & Johansson 2015, s. 166,167). I vår studie har vi haft detta i åtanke när vi formulerat och ställt våra frågor för att få pedagogerna att känna sig säkra i att kunna prata om sina upplevelser. Under intervjuerna använde vi oss av anteckningar och av ljudinspelning för att kunna rikta fokus på dialogen samt för underlättning av analysarbetet. Vi finner det intressant att undersöka ett område som inte är synligt för blotta ögat, nämligen hur någon upplever

någonting. Genom att få tala fritt om ett tänkt område så tror vi att det ger bättre förutsättningar till att närma sig sin egen verklighet så som man upplever den, likt fenomenografins syfte.

5.2 Urval

Vi har intervjuat sju verksamma pedagoger fördelat på fyra förskolor, utan hänsyn till utbildning eftersom vi anser att alla pedagoger dagligen har i uppdrag att möta föräldrar. För att vidga möjligheten att samla in många olika upplevelser av samverkan som pedagoger kan uppleva så har vi haft en strävan att få intervjua pedagoger på ett flertal olika förskolor i stor-Stockholmsområdet. Här följer en presentation i tabellform av de pedagoger som medverkat i studien, alla pedagogers namn är fingerade.

Namn	Erfarenhet	Ålder på barn i gruppen	Antal barn i gruppen
Maria	29 år	1-3 år	15 barn
Anna	9 år	4-6 år	20 barn
Sara	29 år	1-3 år	15 barn
Karin	27 år	5-6 år	21 barn
Eva	9 år	5-6 år	21 barn
Pernilla	39 år	1-5 år	24 barn
Linnea	15 år	3-5 år	21 barn

5.3 Genomförande

Inför sökandet av förskolepedagoger till vår studie skickade vi ett mejl där vi skrev om studiens innebörd, syfte och förfrågan om medverkan till olika förskolechefer med en önskan att framföra vår förfrågan till de förskolor som chefen ansvarar för. Några av cheferna är bekanta sedan tidigare och andra inte. Vi fick kontakt med sju intresserade pedagoger fördelade på fyra förskolor. Vi är medvetna om risken för subjektivitet med att kontakta bekanta förskolor, men vi märkte tidigt att vi fick mer respons till medverkan från dessa. Vår strävan var att inta ett öppet synsätt och ha ett så objektiva perspektiv på studien som möjligt. Fem av intervjuerna utfördes på två förskolor i samma enhet medan de två andra intervjuerna var från olika förskoleenheter. När vi fick bekräftelse på medverkan till studien så mejlade vi ut samtyckesbrev till samtliga respondenter. Sex av intervjuerna utfördes på respektive förskola och en utfördes på ett bibliotek. Intervjuerna utfördes i rum på respondenternas arbetsplats där vi kunde sitta ostört, den intervju som skedde i ett bibliotek utfördes i ett bokat rum som endast vi hade tillgång till. Intervjuerna tog cirka tjugo till fyrtio minuter. För att skapa en känsla av trygghet och avslappning i mötet med pedagogerna började vi med att berätta för informanterna att det är just deras berättelser som är betydelsefulla för vår studie och att det inte existerar något rätt eller fel svar.

5.4 Bearbetning och analys av empiri

Efter att ha utfört våra kvalitativa intervjuer och transkriberat dessa som material för vår studie valde vi att inspireras av fenomenografin som kan bygga på att man utifrån det empiriska materialet utgår från fyra steg i analysen. *Första steget* innefattar att man skapar en sammanställning av intervjuerna för att få ett helhetsintryck för att sedan i *steg två* se över vilka likheter och skillnader som finns i svaren. *Steg 3* innebär att man kategoriserar svaren för att sedan i *steg 4* analysera mer djupgående genom att synliggöra strukturer i kategorierna man skapat (Patel & Davidsson, 2011, s. 33). Efter att ha sammanställt pedagogernas svar som första steget innefattar, så kunde vi urskilja likheter och skillnader av förutsättningar som skapar möjligheter eller som hindrar en fungerande samverkan med föräldrar i pedagogernas berättelser. Eftersom vårt insamlade material har varit väldigt omfattande, så har vi bearbetat och skapat kategorier utifrån de mest förekommande mönster vi funnit i pedagogernas utsagor, detta utgör steg tre. Dessa kategorier kommer att presenteras som rubriker i analysdelen av denna uppsats där vi sedan använder steg fyra som innefattar att analysera de strukturer som går att finna i empirin.

5.5 Metoddiskussion

Som tidigare nämnts använde vi oss av intervjufrågor med låg grad av strukturering, vi anser att denna metod fungerade bra för att respondenterna skulle få möjlighet att fritt formulera sina upplevelser utan för snäva ramar. Vi upplevde dock att det var svårt att veta om pedagogerna kände sig trygga eftersom trygghet är en förutsättning för att våga berätta om sina egna upplevelser och erfarenheter. Vi fick känslan av att vissa pedagoger höll igen sina svar med en oro att uttrycka sig fel, medan andra upplevdes mer bekväma att tala fritt. I efterhand har vi även reflekterat över intervjufrågorna och kommit fram till att de kunde ha utformats något annorlunda för att göra frågorna ännu tydligare. Under intervjuerna upptäckte vi att vår sista fråga angående *vilka konsekvenser svårigheterna kan leda till*, upplevdes svår för pedagogerna att svara på eftersom de bad oss upprepa frågan. För att skapa tydlighet fick vi omformulera oss och använda oss av olika synonymer som gjorde det lättare för respondenten att uppfatta frågan. I och med att vi gjort en induktiv undersökning har studiens teoretiska begrepp växt fram under processens gång där pedagogernas berättelser har styrt de teorier som blivit relevanta. Vi är därmed medvetna om att intervjuer med andra pedagoger hade kunnat resultera i andra teorier, då studien har som avsikt utifrån fenomenografin att utgå från pedagogernas egna upplevelser.

5.6 Studiens tillförlitlighet

Studiens kvalitet har varit angeläget för oss när vi valt vårt tillvägagångssätt. Därför vill vi ta upp studien styrkor och svagheter för att skapa en större tillförlitlighet. Studiens reliabilitet avser hur bra mätinstrumenten i studien är, det vill säga den metod vi väljer för att samla vår empiri.

Reliabiliteten fungerar både i en kvantitativ och kvalitativ studie dock kan den brista i kvalitativa intervjuer på grund av den tolkningsmöjlighet som finns (Stukat 2011, s. 133). Det går att förstå i vår studie genom att vi tolkar respondenternas svar men även att de gör en tolkning av de intervjufrågor som ställs. Med detta i åtanke har vi båda valt att delta vid intervjuerna för att minska tolkningsmöjligheterna. Eftersom att vi valt att använda oss av intervjufrågor med låg grad av strukturering så anser vi att reliabiliteten i studien är tillförlitlig där vi har kunnat synliggöra likheter i de mönster vi hittat i pedagogernas berättelser. Studiens validitet berör hur väl vårt val av metod stämmer överens med studiens syfte (Stukat 2011, s.134). Vårt syfte tenderar på att ta reda på hur pedagoger upplever ett visst område i förskolan. För att komma åt deras upplevelser anser vi att vårt metodval är väl tillämpat. Genom att vi valt att ställa öppna frågor i ett tryggt möte har vi poängterat för respondenterna att deras berättelser är betydelsefulla och att det inte finns något rätt och fel, på så vis anser vi att vårt val av metod lämpat sig bra för studiens syfte.

5.7 Forskningsetik

När man utför en studie där privatpersoner medverkar är det viktigt att tänka på etiska överväganden. Deltagarna blir informerade om studien och ger sitt samtycke för deltagande (Löfdahl, 2014, s. 36). Vår studie syftar till att pedagogerna via intervjuer får berätta om sina upplevelser av föräldrasamverkan. Vi är därför medvetna om att berättelserna vi fått höra berör en tredje part vilket kan kännas känsligt att prata om, därför blir ett etiskt förhållningssätt synnerligen viktigt i vår studie. Med hänsyn till vetenskapsrådets forskningsetiska principer (Vetenskapsrådet, 2002, s. 6), har vi informerat respondenterna muntligt och skriftligt där vi tydliggjorde syftet och underlättade att medverka i studien var frivillig. Samtycket uppfylldes genom att informera om deras rättighet att när som helst kunna avsluta studien utan negativa följder. Konfidentialitetskravet uppfylldes genom att garantera respondenternas rätt till anonymitet som innebär att inga personuppgifter eller förskola kommer att identifieras i vår studie, vi har därför valt fingerade namn i vår analys. Slutligen berättade vi att det insamlade materialet via ljudinspelning endast kommer att gå till analysen av vårt forskningsändamål, på så vis uppfylldes även nyttjandekravet.

5.7 Vår delaktighet i arbetet

Vi har tidigare skrivit en studentuppsats ihop vilket vi upplever ger oss fördelar på så vis att vi känner varandras styrkor och svagheter och hur vi kan komplettera varandra. Tillsammans har vi läst litteratur och tidigare forskning för att få en bra uppfattning om vårt undersökningsområde för att sedan informera varandra och diskutera väsentliga delar för vår studie. Vi har närvarat på alla intervjuer utom en på grund av sjukdom. Syftet med att båda var närvarande under intervjuerna var för att vi ansåg att det gav oss möjligheten till en bättre insyn av studiens empiri och för att stötta varandra med att hitta relevanta följdfrågor under intervjuerna. Efter intervjuerna delade vi upp transkriberingarna för att spara tid. Vi började därefter att tillsammans söka efter kategorier utifrån de mönster vi hittade ur intervjuerna. Alla delar av studien är skrivna tillsammans på så sätt att båda har varit inne och skrivit och redigerat i studiens alla kapitel. Vi har arbetat mycket tillsammans och på enskilt håll med direkt kontakt över internet. Vi anser att samarbetet har fungerat över förväntan.

6. Resultat och analys

Vår studie utgår ifrån ett fenomenografiskt perspektiv som syftar till att försöka förstå och beskriva människors upplevelser om ett specifikt fenomen i relation till sin omvärld (Marton 1981, s. 177).

Syftet med studien är att undersöka pedagogers upplevelser av den dagliga föräldrasamverkan. Vi vill med hjälp av våra frågeställningar undersöka vilka möjligheter och förutsättningar pedagogerna upplever med att samverka? Vilka svårigheter pedagogerna upplever kan skapa hinder för samverkan? Och slutligen vilka maktrelationer kan vi synliggöra utifrån pedagogernas upplevelser? Utifrån ett fenomenografiskt tillvägagångssätt har vi skapat kategorier som vi balanserat fram utifrån våra frågeställningar. Dessa kategorier kommer vi, i detta avsnitt, att diskutera i relation till teorier och tidigare forskning. Kategorierna kommer presenteras i form av olika rubriker som representerar de mönster som vi funnit utifrån pedagogernas berättelser.

6.1 Vikten av den dagliga kontakten

I intervjuerna fick pedagogerna svara på en inledande fråga genom att beskriva hur de upplever föräldrakontakten med tre ord. Denna frågas syfte var för att få igång pedagogernas tankar om det tänkta området. Det gemensamma för alla pedagogernas generella upplevelse var att alla betonade vikten med föräldrakontakten. Vi har valt i detta avsnitt att övergripande lyfta pedagogernas upplevelser varför de anser den viktig, för att i kommande teman gå in mer på djupet i deras upplevelser. Flera av pedagogerna berättade att föräldrakontakten är jätteviktig och en stor del av arbetet och upprepade hur betydelsefull den är, dels för föräldrarna, barnen men också för pedagogerna. Anna berättar:

Jag tycker den är ganska viktig, jag känner att det är viktigt för mig att ha en god kontakt med föräldrarna eftersom vi har deras barn här så många timmar varje dag, det är många barn som går här 9 timmar varje dag och vi ser barnen många gånger kanske mer än föräldrarna gör i alla fall mån-fre och då tycker jag det är väldigt viktigt att jag kan ha den kontakten så jag kan förmedla en riktig bild om vad deras barn är med om och så, förskolan är en stor del av barnens vardag (Anna 28 februari 2018)

Anna och även Linnea berättar om hur viktig föräldrasamverkan är eftersom att barnen spenderar mycket tid på förskolan, ibland mer tid än hemma. Pedagogerna upplever att deras ansvar ligger i att berätta för föräldrarna om vad barnen har varit med om och hur de haft det eftersom föräldrarna har rätten att veta. Det här kan vi förstå i linje med Engdahl och Ärlemalm-Hagsér som menar att det är pedagogerna som ansvarar för att skapa dagliga möten med vårdnadshavarna där man ömsesidigt kommunicerar om barnets tid i hemmet likväl som på förskolan (2015, s. 32, 33). Vi förstår denna upplevelse utifrån begreppet kommunikation som innefattar ett samtal där man framför information vilket visar sig vara betydelsefullt i samverkan med föräldrar när man delger varandra information om barnet. Detta går även i linje med begreppet samverkan som enligt Juul

och Jensen främst handlar om en daglig kommunikation med barnet som utgångspunkt (Juul & Jensen 2003, s. 184, 188). I linje med detta så berättar Eva om hur viktig den dagliga kontakten är:

Kontakten är ju på det sättet allt. Det är så vi får reda på hur barnen är hemma. Det är viktigt för den här bryggan mellan förskolan och hemmet och att det är det viktigaste forumet som vi har med föräldrar på förskolan tycker jag. Det är där vi möter alla, och det är varje dag och det är där man kan nå fram. Vi har dialogsamtal en gång om året så det kan ju hända 3 miljoner saker på ett halvår, så tänk om vi inte skulle prata med dom, då skulle vi inte veta vad barnen höll på med hemma, veta hur saker här togs emot hemma, tex. Det är så mycket som skulle försvinna om man inte skulle ha den dagliga kontakten (Eva, 28 februari 2018)

Eva upplever att utan den dagliga kontakten skulle pedagogerna gå miste om relevant information gällande barnet. Hon berättar även att genom att ha en god daglig dialog så ger det pedagogerna förutsättningar för att bemöta barnet utifrån barnets känslor, behov och intressen. Likt Eva berättar även Pernilla hur hon upplever det viktigt att föräldrarna får en insyn i hur dagarna ser ut och menar att det är lättare att forma verksamheten och samarbeta om barnets utveckling om man har en god kommunikation med föräldrarna. Här kan vi se att begreppet kommunikation blir centralt för verksamheten enligt Pernilla där hon strävar mot en utveckling hos barnet som främjas av pedagoger och föräldrars samverkan. Genom att utbyta information om barnet med hjälp av kommunikation med föräldrar sker en samverkan då båda parter får en förståelse för barnets vardag.

Pedagogerna får viktig information om barnet i hemmet och föräldrar får viktig information om barnet i förskolan. Det synliggörs här att kommunikation och samverkan är två begrepp som hör samman och skapar goda förutsättningar för verksamheten. Även Maria menar att den dagliga kontakten är jätteviktig, speciellt när man arbetar med de allra yngsta som inte har samma förmåga att berätta om sina dagar. I linje med detta skriver Kitching och Magnusson om hur det lilla barnet är i behov av sin omgivning för att bli förstådd och kunna föra deras talan (1992, s. 7).

Kommunikation blir därför en viktig faktor i dialogen med föräldrarna, detta går att förstå utifrån Bjar och Libergs förståelse för kommunikation som ett samspel med andra där man skapar en förståelse runt ett visst område som i detta fall innebär att skapa en gemensam förståelse för barnets delade vardag i hemmet och på förskolan (2003, s. 18).

Karin och Sara upplever att trygghet är en viktig grund för samverkan och att tryggheten skapas via en god föräldrakontakt. De berättar att tryggheten är viktig för både barnet och föräldrarna, och det här förstår vi utifrån Bowlbys anknytningsteori där den trygga basen i det här fallet existerar mellan parterna på förskolan (2010, s. 33). Vi kan även se att anknytningen mellan föräldrar och barn är betydelsefull där förälderns egna känslor förs över på barnet. Det innebär att om föräldern är trygg

så blir också barnet tryggt i sig själv. I och med detta kan vi förstå anknytningen som en viktig del som rör samverkans alla tre involverade parter.

I studien har det framkommit att pedagogerna upplever samverkan som en viktig del av deras arbete, därför kan man förstå att deras engagemang och hårda arbete att skapa en fungerande samverkan med föräldrar blir komplext då föräldrarnas olika krav, uppfattningar och förväntningar kan komma att krocka med pedagogernas strävan mot den goda relationen med alla barnens föräldrar. Vi anser att vikten med samverkan ligger som en grund till den komplexitet vi tidigt i studien problematiserat. Samverkan kan möta vissa hinder eller öppna upp för en god samverkan beroende på olika förutsättningar som vi härnäst kommer att analysera och diskutera under respektive tema.

6.2 Tillit

Att möta alla föräldrars behov och önskemål varje dag är något som inte alltid är så enkelt i praktiken, i synnerligen när pedagogens åsikter krockar med föräldrarnas önskemål. Det här är en svårighet som pedagogerna beskriver som handlar om när tilliten brister och frågan om vad som är bäst för barnet. Pedagogerna ger exempel från sina upplevelser där de önskar att föräldrarna hade tillit för de beslut som pedagogerna tar angående deras barn. Så här säger Karin:

Kläder...vad de ska ha på sig och inte ha på sig. Nu är det ju jag som är här hela dagen och ser vad som behövs "fast jag vill at han ska ha halsduk och nu när jag kom här så hade han ingen halsduk, -Nej men han vill verkligen inte ha den där halsduken, det är inte kallt, du måste lita på att jag bedömer" Det är ett problem som alltid finns. Men det är inget stort problem men det är något som alltid kan återkomma tänker jag (Karin, 28 februari 2018).

Pernilla beskriver en liknande upplevelse:

Vi har en familj som är väldigt rädd för kyla och ifrågasätter om vi varit ute länge och så, och vänder sig till barnet "fryser du?" fastän barnet är väldigt liten och inte riktigt kan bedöma (...) Det kan vara lite påfrestande när föräldern kommer och säger att det är kallt, och säger till barnet "åh stackars dig har du fått sova ute" men vi har ju gett flera alternativ och då kanske inte barnet somnat när vi använt det andra alternativet och då får vi höra det då att vi måste se till så barnet sover. Lite så kan jag känna men vi står på oss, vi har gett två alternativ och då tycker jag att jag har bemött föräldrarna där de fått göra ett val, så mycket mer kan vi inte göra. (Pernilla, 7 mars 2018)

Karin och Pernilla berättar om exempel som de upplever är återkommande svårigheter. Vi förstår pedagogernas medvetenhet till föräldrarnas oroskänsla samtidigt som vi kan förstå pedagogerna när de menar att det är de som dagligen träffar barnen och vet vad barnen behöver. Pedagogerna önskar därför att föräldrarna kunde känna tillit till dem. Det är komplext när man talar utifrån fler faktorer som i det här fallet handlar om barnets bästa och barnets behov och om vem som känner barnet bäst i vilka sammanhang. Förskolans personal och föräldrar delar på ansvaret för barnet. Föräldrarna är experter på sina barn i hemmiljö och pedagogerna är expert på deras barn i gruppssammanhang i förskolan. Vi vill förstå pedagogerna utifrån Sandberg och Vuorinens studie som visar att ett lyckat samarbete mellan pedagoger och föräldrar handlar om öppenhet, ömsesidig respekt och att känna tillit till personalen (2008). I styrdokumentet påvisas denna relation ligga på pedagogernas ansvar (Lpfö 98, rev 16.), och det kan förstås genom pedagogernas sätt att förhandla med föräldrarna samt deras önskan om att föräldrarna ska kunna känna tillit till att de klarar av det.

Att ansvara för ett uppdrag kan vi se utifrån Foucaults maktperspektiv *governmentality* där han menar att statens makt finns i alla medborgare och i våra institutioner (Börjesson & Rehn 2009, s.49). Läroplanen är skapad av staten för att få en viss kvalitet i förskolan vilket ger pedagogerna ett statligt ansvar att förhålla sig till. Utifrån dessa berättelser kan vi förstå pedagoger utifrån att de bär ansvaret för denna uppgift, men också att ansvara för barnet när föräldrarna lämnar. Detta betyder dock inte att pedagogerna kan bortse från föräldrarnas önskemål och behov utan här visar sig även den interkulturella kompetensen som betydande vilket Lahdenperä menar handlar om att se till olikheter som en tillgång, vilket utgör en viktig grund till att föräldrarna ska kunna känna tillit för pedagogerna där de blir bemötta utifrån den individ de är och inte som generalisering som grupp (2008). Den interkulturella kompetensen och begreppet kommunikation blir här två komponenter som behöver förstås som en helhet eftersom interkulturell kompetens innefattar en förståelse för andras perspektiv och livsvärld, som behöver ske genom kommunikation där lyssnandet tar stor plats. Adelman framhäver hur viktigt det är att lyssna och bekräfta den andra parten som kan vara avgörande för vilken tillit och trygghet som föräldrarna får för pedagogerna (2009). Vi kan se att det rör sig om att tillgodose någons behov och få dem nöjda, samtidigt som pedagogerna menar att föräldrarna behöver känna tillit när de lämnar sina barn.

Vi kan se hur teorierna gällande Foucaults maktperspektiv, interkulturell kompetens och kommunikation lämpar sig och ger förutsättningar för ett lyckat samarbete, men vi kan samtidigt förstå att dessa teorier inte löser verklighetens problem som när Pernilla berättar hur de gjort allt för att bemöta föräldrarnas behov men att det ändå inte skapar klarhet. Axelson och Thylefors menar att

relationen mellan parterna blir ojämn om inte båda får sina behov tillgodosedda. Konsekvensen blir ofta missnöje från den part som inte blivit tillfredsställd (2013, s. 42, 43). Det finns ingen lösning på att det ska gå att samarbeta och komma överens med alla om allt, det vi kan komma fram till här är att människor är olika och att det inte alltid är så enkelt med samarbete trots strävan efter ett gemensamt mål som är huvudsyftet med samverkan (Danermark 2004, s.17).

6.3 Trygghet

För att bygga vidare på analysen utifrån tidigare kategori så berättar pedagogerna hur tillit leder till trygghet, och det är något de upplever vara en viktig aspekt i samverkan där de menar att samarbetet med föräldrarna blir lyckat om de känner sig trygga med förskolan. Karin berättar:

Varför den är så viktig är ju för att får jag en förälder som känner sig trygg med mig, med oss och med vår verksamhet så speglar ju det direkt av sig på barnet. Och då är det ju mycket enklare för barnet att också, jag tänker på de nya då när de till exempel kommer in nya barn, känner föräldrarna så här ”åh här vill jag lämna mitt barn, de här har gett mig förtroende, och jag tror på det här, åh vad bra jag är jättetrygg med dem här” då blir ju barnet det också. Därför är det viktigt, finns säkert femtio saker till varför det är viktigt (Karin, 28 februari 2018)

Pedagogerna berättar om hur viktigt de anser att det är att bygga en relation som innefattar trygghet. Föräldrarna ska lämna det värdefullaste de har i någon annans händer medan de ska iväg och utveckla samhället på annat håll. Karin berättar hur föräldrarnas trygghet speglar av sig på barnet, och det här kan förstås utifrån anknytningsteorin som syftar till att vårdnadshavare eller någon annan utgör en trygg bas för barnet (Bowlby 2010). Vi kan också förstå det utifrån Broberg, som menar att föräldrar omedvetet kan föra över sina oroskänslor på barnet (2006, s. 180). I likhet med Karins uttalande berättar Sara om hur viktigt hon anser att föräldrarna lämnar ifrån sitt barn i trygga händer och att föräldrarna kan lämna förskolan trygga för att kunna göra ett bra arbete under dagen. Det här går att förstå utifrån Flising m. fl. som framhäver att barn och föräldrar måste få känna sig trygga i verksamheten och att barn känner av om samverkan mellan dem vuxna parter inte fungerar (1996, s. 41). Vi tänker att utifrån en samhällssynpunkt så blir trygghet en viktig faktor för att föräldrarna ska bidra med att utveckla samhället på sitt håll. På så vis kan vi förstå hur viktig anknytningen är i förskolan, för ingen människa arbetar på bra med en oro liggandes över sig.

Vi anser utifrån pedagogernas berättelser att tillit utgör grunden för ett gott samarbete och för att föräldrarna ska känna trygghet som i sin tur skapar en trygghet för barnet. Samverkan som i vår studie syftar till ett samarbete mellan pedagog och föräldrar kan vi här se ger avtryck på ytterligare

en part, barnet, som i detta sammanhang är vad samverkans gemensamma mål handlar om. Ett gemensamt mål utgör grunden för samverkan (Danermark 2014, s. 20). Utifrån läroplanens uppdrag att skapa en tillitsfull relation anser vi att trygghet ligger till grund för att skapa tillit mellan parterna (Lpfö 98, rev 16). Utan känslan av trygghet blir det svårt att känna tillit för förskolan, det går även att förstå om vi vänder på det, utan förtroende för förskolan skapas inte heller känslan av trygghet. Anknytningsteorin (Bowlby 2010) och lyssnandets konst (Adelmann 2009) blir centrala teorier som samverkar där en trygg relation och ett ömsesidigt lyssnande fungerar tillsammans. Att lyssna på varandra skapar känslan av att bli sedd och hörd, vilket vi kan tillämpa i förskolan i kombination med att få känna sig trygg både som barn och förälder.

6.4 Relationer

När en förälder sätter sitt barn i förskolan så utvecklas där och då en relation som ska vara under hela barnets förskolevistelse. Relationer till föräldrar är något pedagogerna beskriver som viktigt, men att det inte alltid behöver vara så enkelt. Alla föräldrar liksom pedagoger är alla olika individer, därför blir det många relationer som skapas och ingen är den andre lik. Relationer utgör en viktig grund för ett lyckat samarbete (Juul & Jensen 2003) och därför kan vi se relationer som en central del som vävs in i många av pedagogernas berättelser, men här utmärker sig de berättelserna där relationer hamnar i fokus. Sara berättar:

Att man får en...Varje kontakt bygger upp en relation och ju bättre relation man har med föräldrarna desto bättre har man ju då att prata och ta upp saker och ting både för de och för oss. För mig är det också viktigt att vi får en bra relation. När man har en relation så pratar man ju och diskuterar barnet och de berättar kanske snabbt hur det varit hemma och då har man förståelse för barnet, hur den är kanske på dagarna. Det blir ju betydelsefullt för mig också hur jag på så sätt ska bemöta barnet om det vart nånting eller så. (Sara, 28 februari)

Sara berättar om hur viktigt det är att skapa relationer med föräldrar för att underlätta för att prata om vissa specifika saker. En bra relation upplever hon leder till att man diskuterar lättare om barnet för att skapa en förståelse och för att som pedagog få rätt förutsättningar till att bemöta barnet. Wall skriver att en relation mellan pedagoger och föräldrar handlar om att lära känna varandra och på så sätt lättare kunna förstå varandras perspektiv, en relation där man möts med respekt leder på så sätt till mindre missförstånd i mötet (1990, s. 13). Det går i likhet med Saras berättelse där hon upplever att en närmre kontakt med föräldrarna gör att det inte blir lika svårt att prata om saker som annars kan upplevas som svåra. Det kan bero på att föräldrar och pedagoger lättare kan sätta sig in i varandras situation och förstå vad den andra vill förmedla. Detta leder till en mer avslappnad

relation. Maria pratar också om relationen med föräldrar, hon säger:

Skapa relation är viktigt med föräldrar men inte mer än en professionell relation, (...) att man håller sig. Ofta handlar det om ömsesidighet. att fråga hur båda parter har haft det över helgen. Med vissa får man närmare relationer med andra än vissa. Och ibland kan det handla om att det rör sig mycket kring ett barn och att det påverkar en närmare relation till föräldern. Det kan också kännas svårt att möta dom föräldrar som man kanske inte träffar så ofta för att man inte har byggt upp någon nära relation. Sen när man har jobbat länge så har man en erfarenhet av en grund hur man ska bemöta många olika... (Maria, 28 februari 2018)

Maria tar även hon upp vikten med relationer men väljer att skilja på den professionella och den privata. Det här kan förstås utifrån Engdahl och Ärlemalm-Hagsér som menar att relationsskapande innebär att man kan komma människor väldigt nära i detta yrke och att det då är viktigt att hitta balansen mellan att vara professionell och personlig, och å andra sidan privat (2015, s. 14). Linnea berättade liknande om hur hon kliver in i en professionell roll men att hon samtidigt visar sin personlighet ”det här är jag”, eftersom det ger trygghet genom att visa att man själv är människa. Maria menar även att det är svårare att möta de föräldrar som hon inte hunnit bygga upp nära relationer på grund av att de inte träffas så ofta. Adelman framhäver hur viktigt det är för människor att skapa relationer och att förmågan att lyssna är den delen då man som människa tar del av och blir en del av den andra partens liv (2009, s. 18). Utifrån läroplanen har pedagogerna i uppdrag att skapa en tillitsfull relation med barnens föräldrar. Vi anser det viktigt att utgå från läroplanen samtidigt som vi förstår att man som människa inte går ihop med alla, men i sin yrkesroll så har man trots allt ett uppdrag oavsett hur motsägelsefullt det ibland kan kännas. Här kan vi se att den interkulturella kompetensen ger grundläggande och betydelsefulla kunskaper som pedagoger behöver inom sin profession för att bemöta och bekräfta föräldrar och barn utifrån vilka de är (Lahdenperä 2008). I linje med det berättar Linnea:

Jag har ju jobbat på många mångkulturella förskolor och jag tycker inte .. ofta så går det.. har man en bra relation så kan man mötas och förklara varför det är så och så, har man en bra grund så brukar det lösa sig, om man har en förståelse och respekt för föräldrarna (Linnea, 5 april 2018).

Det vi kan förstå utifrån Linneas upplevelse är hur hon menar att relationens betydelse kan lösa samverkansfrågor om man respekterar föräldrarna. Vi vill förstå Linnea i linje med Adelman som menar hur viktigt det är att lyssna empatiskt som innebär att bortse från sig själv och försöka förstå den andra partens perspektiv för att skapa en tillit (2009, s. 164). Att skapa förståelse för föräldrarna som individer är vad Lahdenperä (2008) menar med interkulturell kompetens. En tillitsfull relation som läroplanens uppdrag utlåter skapar i praktiken en trygghet för både barn och vuxna där vi

förstår anknytningsteorin som en grund för att skapa goda relationer (Bowlby 2010). Vi anser att det krävs ett stort engagemang från pedagogerna att uppfylla sitt uppdrag där många komponenter behövs för att en god samverkan ska fungera för alla, och det börjar med att skapa trygga tillitsfulla relationer.

6.5 Tillmötesgå olikheter

I studien framkommer det ur pedagogernas berättelser att alla medverkande upplever föräldrar som individer med olika intressen, önskemål och behov. Detta leder till att pedagogerna upplever att de har skapat olika relationer med alla föräldrar där de använder olika tillvägagångssätt i mötet med föräldrar. Det är dock viktigt att även här ha i åtanke att pedagogerna också är mänskliga vilket betyder att etnicitet, ålder, klass, kultur etc. kan komma att spela in på deras förståelse för andra människor. Detta går att förstå utifrån vår fenomenografiska utgångspunkt som innebär att man utgår från hur en person erfar eller upplever ett fenomen (Pramling Samuelsson 2015, s. 166, 167). Vi menar här att deras upplevelser ter sig olika beroende på deras olika bakgrund och perspektiv. Maria berättar hur hon upplever att samverkan påverkas av människors olikheter:

En svårighet till är ju att föräldrarna är olika... i förskolans värld är det en fördel då vi är flera då kan det vara en annan som känner att det inte känns fel eller knepigt. Att vi tycker olika om olika föräldrar. Vissa är svåra att förstå sig på. Jag tycker inte jag har svårt för människor men vissa är kan jag verkligen känna kan vara svåra (Maria, 28 februari 2018)

Här visar sig Marias upplevelse av föräldrar som olika och hur det påverkar vilken relation man skapar. Sara berättar i likhet med detta att hon upplever föräldrasamverkan svårare med vissa och enklare med några andra. Anna säger även hon att man skapar personliga relationer med alla föräldrar. Som utmärkande i studien är att pedagogerna är väldigt engagerade i att vilja skapa goda relationer med alla föräldrar. Vi förstår detta som att pedagogerna vill tillsammans med föräldrarna ge de bästa förutsättningarna till barnen. Jonsdottir och Nyberg skriver att syftet med samverkan är att skapa bra villkor för barns utveckling och lärande (2013, s.62). Pedagogernas upplevelser visar hur de förstår och bemöter föräldrars olikheter i form av olika önskemål, intressen och behov. Maria upplever att pedagogernas olikheter gynnar relationsskapandet med föräldrar och använder därför detta som en strategi för att kunna samverka med föräldrar. I likhet med Maria berättar Pernilla:

Sen är det ju så att föräldrar vill ha ut så olika saker, en del föräldrar vill lämna och det är bra, kanske inte vill/kan/behöver komma på samtal och det respekterar jag. Man har olika behov en del vill veta jättemycket och vill vara med och påverka och så där. Man är olika, jag tycker inte man är sämre för att man inte är lika insatt.

Man är som förälder lika mån om sitt barn även fast man inte är lika engagerad. En del är nöjda med att de får mat, vila och lite aktiviteter och en del vill ha mer, vill veta mer och så. (...) Det är viktigt att man har den här fingertoppskänslan, att man hittar metoder som passar den familjen så man inte har samma regler för alla. (Pernilla, 7 mars 2018).

Pernilla berättar här hur hon är medveten om föräldrars olika behov i form av att föräldrar vill ha olika mycket inflytande i förskolan och olika mycket kommunikation med pedagogerna och därför behöver föräldrarna mötas på olika sätt. I likhet säger även Karin att föräldrar är olika och vill ha olika mycket kontakt med pedagoger, hon menar på att det är personkemi som man måste läsa av och att man bör acceptera att föräldrar är olika. Flising m.fl. skriver att man ska möta föräldrar som individer, det går inte att se till dem som en grupp eftersom de alla har olika värderingar, de kommer från olika bakgrunder samt lever i olika kulturer vilket färgar mötet (1996, s. 15). Vi kan förstå pedagogernas upplevelser och förståelse för föräldrars olikheter utifrån interkulturell kompetens som Lahdenperä skriver innebär att olika kulturer samverkar och tar del av varandra. I mötet med andra behöver pedagogen ta hänsyn till den andra personens sätt att förstå och tolka sin omvärld som färgar relationen och dialogen (Lahdenperä 2008, s. 57, 62). Den interkulturella kompetensen menar vi synliggörs här genom att pedagogerna beskriver sin medvetenhet om individers olika olikheter. Det visar att pedagogerna är medvetna om att det krävs en respekt till föräldrarnas olikheter och att de därför behöver försöka tillmötesgå de olikheterna för att bygga en relation, några av pedagogerna förklarar därför att de hittat fungerande strategier för att skapa en god samverkan med alla föräldrar.

Även om pedagogerna besitter en interkulturell kompetens i sin yrkesroll så har det framkommit i studien att föräldrars behov ibland kan krocka med verksamheten. Eva säger att det är svårt att tillgodose föräldrars önskemål som inte passar hela gruppen. Här kan vi se att pedagogerna upplever att föräldrarnas intresse och behov för det egna barnet inte alltid fungerar med hur verksamheten är konstruerad. Lindelöf Kitching och Magnusson skriver om just utmaningen att som pedagog hitta de mest lämpade sätt att kunna tillgodose allas behov som innefattar både personalen, verksamheten, barnen och föräldrars olika behov vilket ibland kan krocka (1992, s.103, 107). Detta går att förstå som att pedagogernas och föräldrarnas olika behov för barnet kan bero på att föräldrar insyn eller kunskap om verksamheten inte är tillräcklig för att de ska förstå pedagogernas argument om varför ett visst behov eller önskemål inte fungerar ur ett grupperspektiv. Pedagogerna strävar mot att bibehålla och skapa goda relationer med föräldrarna genom att tillgodose deras förväntningar på verksamheten vilket blir en fin balansgång mot att se vad som är det mest lämpade för hela verksamheten. Här visar sig komplexiteten i att tillgodose

olika behov som kan finnas hos föräldrar som krockar med styrdokument på förskolan och verksamhetens struktur.

6.6 “Att inte hinna med”

Ett återkommande dilemma som alla pedagoger upplever berör tiden utifrån olika aspekter, tiden till att hinna med alla föräldrar och tiden när pedagogerna önskar att de var fler. De beskriver även svårigheten med tiden utifrån att de inte hinner träffa alla föräldrar på grund av deras olika scheman. Tiden upplevs som ett återkommande problem med olika innebörder. Så här säger Eva:

Stressen i hallen att hinna prata med alla när en viss hämtningstid vid halv fem är klassisk där alla går hem samtidigt. Så det är väl det. Man skulle gärna önska att man var lite mer folk då ibland. Samtidigt så händer det så mycket – många i hallen som ska klä på sig, många som ska stryka på listan osv. det blir ju inte heller ett trevligt forum att prata i, även fast ditt barn inte är arg så är det alltid någon annan som är det eller är ledsen eller vill eller inte vill eller skriker osv (Eva, 28 februari 2018).

Eva beskriver sina upplevelser av personaltätheten vid en viss tidpunkt på dagen som en bristvara i att kunna kommunicera med föräldrarna. Eva berättar att de har över tjugo barn i gruppen vilket betyder att det är minst lika många föräldrar att samverka med dagligen även om de sker i olika omfattningar. Även Anna berättar om när det går mindre bra att samverka och belyser då dilemmat när det är ont om pedagoger och hur situationen blir stressig när barnen blir hämtade. Vi kan förstå detta utifrån ett av förskolans mest aktuella utvecklingsområden idag som innebär en önskan om att minska dagens barngrupper i svenska förskolan. Pramling Samuelssons m.fl. projekt (2015) resulterade i att för stora barngrupper gav bristande påverkan i att följa läroplanens intentioner. Många delar av läroplanen blev bortprioriterade av den anledningen att det inte hanns med. I läroplanen framgår ett uppdrag som pedagoger har gentemot föräldrar, att utveckla en tillitsfull relation.

Samtidigt som en önskan finns att minska barngrupperna i svenska förskolan beslutades en ny heltidsreform som trädde fram i Stockholms stad 2017 där förändringen innebar att föräldralediga nu fick möjligheten till heltid på förskolan för syskonet. Detta har väckt en stor debatt vilket en artikel i tidningen *Förskolan* tar upp (Igenerus 2016). Denna reform är det några av pedagogerna som tagit upp och menar att den har givit inverkan på den dagliga föräldrakontakten, vilket vi tycker är en intressant aspekt. Både Maria och Karin nämner att heltidsreformen givit dem sämre förutsättningar till att dagligen hinna med att samverka med föräldrarna. Maria berättar:

De barnen går nu också 8-16.30 varav barn med föräldrar som är hemma. (...) det är ju ändå så att alla går hem runt 16-16.30 och här är det så, att det är så många som kommer samtidigt. Förut var det mer utspritt när man hade mer tid att prata med varje förälder. Och sen är det svårare, när jag är ensam och kommer det då fyra stycken föräldrar samtidigt så är det svårt liksom hinna prata en lång stund med varje förälder. Ibland får det bara bli såhär "Idag har det varit bra"! "Han slog sig idag, han ramla" det får bli väldigt korta...för att man inte har den tiden och det är tråkigt att det inte finns, Men det kan man inte göra så mycket åt. (Maria, 28 februari 2018)

Vi kan förstå Maria som att innan heltidsreformen trädde fram så hade de en del barn som gick hem tidigare på eftermiddagen vilket gav en spridning på föräldrarnas hämtningstider, och även vid lämning så kom dessa barn senare på morgonen. Vi förstår det som att det var något lättare att hinna med fler av föräldrarna innan beslutet om heltid kom, och att förändringen gav märkbara skillnader genom att barnen med föräldralediga föräldrar nu fick möjligheten att gå fulla dagar vilket blev en verklighet vi får berättat för oss. Stora barngrupper och heltidsreformen anser vi kan vara bakomliggande orsaker som försvårar uppdraget att samverka med föräldrar. Vi kan även förstå pedagogernas upplevelse att det blir stressigt att hinna med, utifrån känslan av otillräcklighet som Axelson och Thylefors menar handlar om känslan att inte leva upp till de förväntningar och krav som omgivningen ställer på en (2013, s. 55). Maria berättar hur hon gärna önskat att de var fler ibland. Vi ser denna önskan som en känsla av otillräcklighet när pedagogerna beskriver att de inte hinner med, och att barngruppernas storlek kan ligga till grund för pedagogernas känsla av att inte räkna till. Heltidsreformen kan dessvärre ha bidragit till att försvåra uppdraget ytterligare, eftersom pedagogerna upplever det som ett dilemma oavsett den nya reformen.

Utifrån läroplanens uppdrag att skapa en tillitsfull relation till barnet och barnets familj (98, rev 2016, s. 13) kan vi i linje med det förstå Jonsdottir och Nyberg som hävdar att det är via den dagliga fortlöpande samtalen som man bygger upp och skapar goda relationer (2013, s. 69). Utifrån denna aspekt finner vi det intressant att något så viktigt inte ges utrymme till. Andra samverkansformer som dialogsamtal och föräldramöten ges det tid för planering inför dessa möten. Alla pedagoger betonar vikten med den dagliga kontakten till föräldrar som även är ett uppdrag som ska genomföras, men som faller på grund av att ledningen inte verkar anse att den är tillräckligt viktig för att det ska ges utrymme till i vardagen.

6.7 En svårighet att tala skilda språk

Några av pedagogerna nämner komplexiteten som kan uppstå i föräldrasamverkan när föräldrarna och pedagogerna talar olika språk. Detta kan te sig som ett problemområde på så sätt att

pedagogerna upplever att svårigheten ligger i förståelsen, om de når fram till föräldrarna och om dem själva förstår vad föräldrarna vill förmedla. Maria berättar:

... och sen tycker jag också det här med språkhinder, om dom inte är så bra på svensk så kan det vara svårt...vad förstod hon nu av vad jag sa till henne? Hon ler och nickar för att vara trevlig, men förstod hon verkligen vad jag ville säga till henne? Och de behöver inte vara någon jätteviktig sak men jag vill ju ändå att hon ska förstå vad jag berättar om hennes barn, behöver inte vara en stor och viktig fråga...det är också en svårighet med språket. Även tvärtom när de vill ställa en fråga så är det inte alltid vi förstår egentligen vad dom frågar. Då försöker vi precis som vi gör med barn när vi inte förstår... kan du försöka säga det på ett annat sätt? Det kan bli knepigt och svårt (*Maria, 28 februari 2018*)

Maria berättar här hur hon upplever språket som ett hinder i kommunikationen vilket blir en svårighet i relation till de föräldrar som har ett annat modersmål än vad pedagogerna har. Anna lyfter också svårigheten med språk som en komplikation och beskriver att det blir som svårast när man inte delar samma modersmål. Detta kan vi förstå utifrån Hedencrona och Kós-Dienes som framhäver begränsningar till samarbete när båda parter inte har ett gemensamt språk. Författarna menar att det är svårare att förstå varandra om parternas språkkunskaper ligger på skilda nivåer. Oftast försöker man förstå sammanhanget även fast man inte förstår alla uttalade ord. Däremot kanske inte sammanhanget räcker för att förstå delarna av samtalet vilket kan leda till att oklarhet och osäkerheter kvarstår (2003, s. 26). Detta pekar på att pedagogerna upplever en osäkerhet gällande dialogens innehåll med föräldrar med annat modersmål än det de själva talar. I linje med detta förstår vi pedagogerna utifrån Juhlin's förklaring om begreppet kommunikation där hon beskriver språket som en förbindelse mellan olika människors kulturella bakgrunder som finns med i mötet som bidrar till identitetsskapandet. Genom att bemästra ett gemensamt verbalt språk förenklas kommunikationens innehåll gällande att kunna uttrycka och förmedla sina tankar (2005, s. 7).

Linnea uttalar sig i likhet med Maria och menar att man inte alltid vet säkert att föräldrar som talat ett annat språk förstår, även om de säger ja och nickar så kan hon ändå uppleva att budskapet eller det man vill förmedla ibland inte förstås av föräldern. Detta kan då skapa en förvirring hos pedagogen när man får signalen av att föräldern förstår eftersom den svarar ja. Detta ser vi utifrån begreppet samverkan där Danemark menar att man utbyter information i gemenskap som berör ett visst ämne (2004, s. 57), vilket i detta fall handlar om barnen i förskolan. Vi ser därför att det behövs en djupare kommunikation i form av en längre dialog för att båda parter ska känna att de samverkar om ett gemensamt syfte i samtalet. Utifrån den kommunikationsmodell som presenterats

tidigare kan man förstå att flera olika faktorer spelar in på hur budskapet i kommunikationen uppfattas. Studien visar att kommunikation och samverkan blir lidande för att språket ligger som en barriär för att tillsammans kunna bygga en relation och samverkan via dialog med varandra. Juul och Jensen skriver att samverkan är något som ofta sker i en dialog mellan föräldrar och pedagoger där pedagogen bär ansvar för en fungerande relation (2003, s. 184, 188). När kommunikationen mellan föräldrar och pedagoger hindras av språket kan man se att det inte skapas rätt förutsättningar för samverkan, dock förklarar Linnea att hon använder andra strategier för att kommunicera med de föräldrar som talar ett annat språk än hon själv. Linnea säger:

Jag är alltid så här övertydlig, med kroppen och typ så här aa men de här var blöta och jag förklarar ju så här hur dagen har varit, eller vissa pratar engelska vilket funkar (...) På nåt sätt går man in mer helhjärtat och vill förklara och jag visar med bilder och teckningar som barnet har gjort (Linnea, 5 april 2018)

Vi kan se i Linneas uttalande att hon upplever att hon är mer närvarande och lägger ner mer energi på att kommunicera med olika medel med de föräldrar som talar andra språk än svenska för att få en fungerande samverkan. Att kunna följa uppdraget att skapa en tillitsfull relation och samverka med hemmet kan bli en utmaning när man inte hittar strategier för att övervinna de hinder som kan skapas i kommunikationen, det blir då en utmaning för pedagogerna att möta föräldrar när en dialog inte är möjlig. Som vi nämnde inledningsvis i studien så tar Flisning m.fl. upp att många pedagoger upplever att de saknar kunskap i att kunna samverka med föräldrar i förskolan där olika faktorer kan påverka samverkan (1996, s. 113). Vi förstår detta som att en del av pedagogerna hittar egna strategier för att kommunicera genom att prova sig fram med olika medel eftersom att det inte ges ut någon kunskap genom utbildning inom detta område.

I de intervjuer vi haft i studien har det visat sig att pedagogernas önskan finns i att skapa en fungerande föräldrasamverkan där kommunikation är en förutsättning. Även Maria har försökt att möta föräldrar med annat modersmål än hon själv genom olika tillvägagångssätt men hon upplever ändå att hon inte vet säkert ändå eftersom språken är helt olika och att ovissheten alltid finns kvar. Pedagogernas berättelser om den språkliga barriären som byggts upp av den orsak att föräldrar och pedagoger inte kan ha en dialog på grund av olika modersmål och talade språk. Här synliggörs Foucaults maktteori *power knowledge* som rymmer förståelsen av kunskap som makt. Han menar att det sker ett uttalande i dialogen om kunskap vilket vi vill förstå kunskap som att bemästra ett eller flera verbala språk, som kan leda till makt i möten med andra (Börjesson & Rehn 2009, s. 46). Makt realiserar när en pedagog bemästrar ett majoritetsspråk i mötet med någon som enbart talar ett minoritetsspråk. Lindelöf Kitching och Magnusson beskriver det verbala språket som det viktigaste

vi har även fast vi kommunicerar med så mycket mer än bara talet. De menar att erövringen av det verbala språket innebär ett utvecklande av makt, där man med de sagda orden kan få fram det budskap man vill förmedla (1992, s. 7).

Foucaults maktteori utmärker sig på flera olika sätt när parterna kommunicerar med skilda språk. Utöver den kunskapsmakt som medföljer bemästrandet av det verbala språket så visar även pedagogernas upplevelser en annan typ av makt. I deras berättelser kan vi förstå att pedagogerna känner sig maktlösa gentemot sitt uppdrag att skapa en tillitsfull relation till föräldrarna som kan gynna barnets utveckling i förskolan. Vi ser dessa upplevelser utifrån Foucaults teori om den statliga makten (Börjesson & Rehn 2009, s. 49). Eftersom pedagogerna nämner det uppdrag som står i förskolans läroplan som är skapad av svenska myndigheter kan vi se att pedagogerna märker av den makt och de krav som medföljer i deras möten med föräldrar.

6.8 När det brister i kommunikationen

Kommunikation innefattar många olika delar som signaler, kroppsspråk, uttryck m.m. vilket kan påverka tolkningsmöjligheten när det talade språket inte är en självklarhet, som kan leda till missförstånd hos båda parter. Pedagogerna berättar om missförstånd och brist i kommunikationen som en konsekvens för en fungerande samverkan med föräldrar. Sådär säger Maria:

Genom att man inte träffar vissa föräldrar så ofta så kan det lätt bli miss i kommunikationen. Det kan bli missuppfattningar på vägen i olika sammanhang. Vi tycker det är viktigt i huset att om någon förälder säger någonting så är det viktigt att den som är kvar sent på eftermiddagen att den har blivit förmedlad, och kan återkoppla om det till föräldern. Viktigt att vi pratar mellan varandra så att föräldrarna känner att deras fråga blir tagen på allvar. (...) En miss från vår sida i kommunikation kan leda till en konsekvens som... a men på eftermiddagen om en förälder hämtar och frågar "hur har det varit med det där?" och jag står där "eh vadå?" och det känns inte så bra... man vill ju alltid veta vad det är dom har frågat om på morgonen. (...) Missuppfattningar, någon förstår mig fel när jag svarar eller att dom inte lyssnar och det kan leda till att dom kommer och berättar med klagomål, eller har förstått en sak men som egentligen var en helt annan. (Maria, 28 februari 2018)

Marias uttalande visar att miss i kommunikationen kan leda till att den tillitsfulla relationen påverkas. Begreppet kommunikation synliggörs i pedagogernas berättelser som en viktig del i samverkan men som kan gå fel även när man talar samma språk. Detta kan påverkas av den psykiska närvaron som Linnea nämner är mer påtaglig när hon pratar med föräldrar med annat modersmål. I linje med det kan vi se att pedagogerna och föräldrarna kanske förlitar sig på språkets kapacitet och förtränger den tolkningsmöjlighet som kan finnas vilket då kan leda till

missförstånd. Utifrån vad Juhlin menar med att kommunikation handlar om så mycket mer än bara ordens betydelse, så kan man förstå missförstånd utifrån att det var flera delar i kommunikationen som inte förmedlades som det kanske borde ha gjort (2005, s. 12,14). Detta går i enhet med Evas upplevelse:

När vi och föräldrarna glömmer att lyssna på varandra. (...) När det kommer en kritik från en förälder och man kanske går igång på det, och blir förbannad och tänker att dom har fel. Just när det kommer en kritik och man tar emot det som försvar ”men vi tänker ju såhär”. Att man glömmer läsa föräldrarna mellan raderna, att dom egentligen kanske menar något annat. Ofta när föräldrar kommer med någon kritik så handlar det ofta om att kommunikationen har fallit någonstans på vägen, att man har tappat den tänker jag. Att dom då känner att dom kanske inte kan vara riktigt öppna, att dom egentligen inte kan säga vad det egentligen är. (Eva, 28 februari 2018)

Eva berättar om sin upplevelse av när de båda parter glömmer att lyssna på varandra och att det då kan leda till missförstånd på grund av att det tidigare brustit i kommunikationen. Adelman framhäver lyssnandet som en viktig förmåga till kommunikation (2009, s. 17). I denna situation kan vi även synliggöra kommunikationsmodellen som handlar om de olika faktorerna att ta hänsyn till när man ska förmedla ett budskap. Kommunikation förknippas oftast med en verbal handling, medan vi i vår studie syftar på att det är många delar som ska spela in för att kommunicera på ett lyckat sätt. Förutom de sagda orden så spelar sammanhanget, kroppsspråket, röst och tonläge och relationen in för att kommunicera ett budskap (Kitching & Magnusson 1992, s. 12). Vi förstår även denna komplexitet eftersom mycket också handlar om hur mottagaren tar emot budskapet som förmedlas, som Juhlin menar är en bra grund att också se till individen och hur man ska tala till just den personen (2005, s. 14).

6.9 Känsliga och svåra ämnen

Att ta upp känsliga ämnen som kan innefatta konflikter som skett under dagen mellan barn eller att behöva ta upp andra ämnen som pedagoger anser har negativ innebörd är något som synliggjorts som en svårighet i föräldrasamverkan utifrån pedagogernas upplevelser. Maria säger:

Det är ju med dom här barnen där det händer mycket saker, att hitta balansen med hur mycket man ska berätta. Och när det är ett svårare ämne som exempel ett barn som gör illa sina kompisar, sådana saker... balansen är så svår. Vad ska jag säga kring det? Vi ska ju inte lägga värderingar i, så det kan vara en svårighet Det är viktigt att tänka på vad man säger, att vi har haft föräldrar som återkopplat som sagt att det känns jobbigt att få höra negativt. Om det är ett barn där det händer mycket kring ett barn, problem under dagen och att föräldrarna inte vill veta, eftersom de redan vet. (Maria, 28 februari 2018)

I likhet med det Maria berättar säger Anna att hon anser det svårt att tala med föräldrar om konflikter mellan barn och att hon kan förstå föräldrarnas frustration när någon konflikt uppstått där deras barn är involverade. Pedagogernas svar visar på att deras inställning till att tala om känsliga ämnen med föräldrar, är något besvärligt och svårt. Att en dialog ibland är problematiskt men nödvändigt skriver Juul och Jensen om, dock menar de att dialogen kan upplevas olika beroende på vilket inställning man har till konflikter. Ser man konflikter som något utvecklande kan det underlätta att prata om svåra ämnen än om man ser konflikter som något man bör undvika (2003, s. 186).

I intervjuerna går det att se att några av pedagogerna anser det jobbigt att ta upp känsliga ämnen som kan förstås som negativa. Vi tänker att känsliga ämnen kan handla om att behöva informera föräldrar om återkommande svårigheter som rör barnet, exempelvis att berätta om ett barn som är utåtagerande mot andra barn. Att uppleva samtalet om känsliga ämnen som svårt kan bero på pedagogernas egna värderingar om situationen som negativ och att de då kan infinna sig en känsla av rädsla eller oro för hur föräldrarna kommer att tolka pedagogernas budskap. Här förstår vi utifrån fenomenografien att pedagoger upplever det svårt att tala om svåra ämnen där de själva påverkas av sina egna känslor. Känslor som i detta fall utgör hur de upplever sin omvärld (Marton 1981). Hur innehållet i samtalet upplevs som negativ eller positivt beror enligt Kitching och Magnusson på hur bra relation man har sedan innan (1992, s. 10). Vår studie har visat att pedagogerna upplever föräldrakontakten som en omfattande och betydelsefull del av deras arbete och att det därför kan kännas svårt att prata om barnen i negativ eller känslösam mening därför att pedagogerna är rädda för att den relation och samverkan som fungerar bra ska förändras till något sämre på grund av samtalets ämne. Det visar sig här att begreppet samverkan fungerar som en utgångspunkt i pedagogernas berättelser då de berättar att de är måna om en fungerande samverkan men tar upp en oro där samverkan kan påverkas av innebörden i samtalet. Detta stämmer överens med det Rahm skriver om kontakten med föräldrar där han menar att viljan att ha en god samverkan inte får stå i vägen för att ta upp negativa aspekter som kan vara nödvändiga (1990, s. 32).

Pedagogerna har en professionell roll, vilket innebär att det ingår i deras uppdrag att samverka och skapa en god relation med barnens föräldrar samtidigt som man i sin yrkesroll är medmänniskor i samtalet där alla har sin egen personlighet. Med detta i åtanke så färgas dessa möten med föräldrar av pedagogernas personligheter. Att möta en förälder i förskolan för att prata om något nödvändigt men kanske känsligt kan därför bli en krock mellan den professionella yrkesrollen och den personliga medmänskliga faktorn som infinner sig hos pedagogen i samtalet där man går ifrån sin

yrkesroll och möter en förälder mer personligt och privat till skillnad från andra mer sakliga ämnen som troligen gör det enklare för pedagogerna att bibehålla en professionell roll i samtalet. Detta kan enligt Juul och Jensen bero på de olika kulturer som finns i mötet där man ibland har en mer personlig ton och i andra fall en mer professionell (2003, s. 177). Komplexiteten med att prata om negativa aspekter går i likhet med det Eva säger:

Idag skulle jag säga att föräldrakontakten är väldigt trevlig och positiv och ibland nödvändig, och ibland lite påtvingad också men då blir den nödvändig. Ibland behöver vi berätta saker för vårdnadshavarna som kanske barnen kan nämna hemma. Så vill vi gärna berätta det före, så att dom får höra det från vårt perspektiv först och inte bara från barnet, ifall det har varit en konflikt eller liknande (Eva 28 februari 2018)

Här kan vi se att Eva upplever det som nödvändigt att i sin yrkesroll ha en dialog med föräldrar om svåra saker som hänt med barnen under dagen för att undvika missförstånd som kan ske när föräldrar enbart får höra barnens perspektiv på händelsen. Oavsett känslan av hur jobbigt och påtvingat det kan vara att prata om vissa ämnen så menar Eva att det är nödvändigt för den tillitsfulla relationen. Kommunikationen i samverkan är därför viktig eftersom man måste kunna kommunicera om alla ämnen som berör barnet oavsett om de upplevs som svåra eller inte eftersom det är nödvändigt. Friberg skriver att kommunikationen är grunden för att underlätta hanteringen av konflikter, hon menar även att konflikter är något som uppstår i mötet mellan människor där kommunikationen brister. (2015, s. 91). Det går därför att se att pedagogerna i vår studie anser att kommunikationen om känsliga ämnen är en nödvändig del för att undvika att hamna i konflikt med föräldrar.

Utifrån det som pedagogerna nämner om komplexiteten med att närma sig känsliga ämnen går det att förstå att pedagogerna är oroliga för att det ska påverka relationen och kontakten negativt med föräldrarna. Det går även att förstå att pedagogerna upplever relationen med föräldrarna som dynamisk och påverkas av vilket innehåll som förs i den dagliga kommunikationen. Att behöva prata om svåra ämnen är något pedagogerna upplever kan påverka relationen negativt och därför blir det en krävande uppgift, och ännu mer komplext kan det kännas när man som pedagog inte kan förutspå hur föräldrarna som mottagare vill bli informerade om ett känsligt innehåll eftersom att de alla är olika individer.

6.10 Erfarenhet ger en tryggare roll

När pedagogerna berättar utifrån frågan när det fungerar mindre bra med föräldrakontakt så framkommer svar där några av pedagogerna upplever en förändring över tid i sin roll där erfarenhet har haft en betydande inverkan för deras trygghet i sin roll i mötet med föräldrar. Pernilla berättar:

Jag tycker inte det är jobbigt eller visst är det jobbigt men jag sitter ofta i samtal, eller ofta men med stora grejer när det handlar om föräldrar, jag drar mig inte för det, det är mitt uppdrag att kalla in till samtal. Det var mycket jobbigare förr, då var det jättejobbigt. Det tycker jag inte nu. Jag känner mig säkrare nu. Nu har man ju egna barn också, men jag är väldigt noga, jag blandar inte in min föräldraroll men jag har erfarenhet och förståelse. Där kan jag tycka att man har en fördel att man har barn själv. Erfarenhet ger en mer styrka att möta föräldrar. (Pernilla, 7 mars 2018)

Vi kan förstå Pernillas upplevelse utifrån att man genom erfarenhet får mer kunskap och således känner sig säkrare i sin profession. Det här kan vi förstå i linje med Juul och Jensen som menar att det är viktigt att komma ihåg att relationskompetens är under ständig utveckling och att samtalen under ett arbetsliv utgör den bästa grunden för att lära sig vidare (2012, s. 189). Karin berättar:

Du måste vara lika bra på vuxna för föräldrarna är lika mycket våra kunder som barnen. Det är super superviktigt att ha dem. Och nu talar ju ens om har jobbat i 27 år, jag är ju jättebekvämt och jättetrygg i min föräldrakontakt. Jag har ju också varit nyexaminerad en gång i tiden och då var det ju inte alls på samma sätt, dels var jag ung, och föräldrarna var mycket äldre, nu är det ju jag som oftast är den äldste det märker man ju över alla åren vilken skillnad det blir, i och med att jag fick egna barn hände något, och i med att jag blev äldre hände något, så att man utvecklas själv i det här också, det som händer mitt också men också att jag har jobbat länge och haft mycket kontakt. Men i början var det jobbigast, och det är det jag känner att jag är bra på, att jag är bra på att hjälpa mina studenter att hitta den känslan, och att liksom ”ja det är jobbigt med föräldrakontakt i början” men att låta dem stängas med detta under VFUN. Det tror jag är superviktigt just eftersom 50% av allting är ju föräldrarna (Karin, 28 februari 2018)

Pedagogerna berättar om upplevelsen av att det var mycket jobbigare förr som ung och mindre erfaren. Även Maria berättar hur man med erfarenhet skapar sig en grund för att bemöta många olika föräldrar. Utifrån Adelmans teori om lyssnandets konst kan vi tolka pedagogernas upplevelser när de berättar att de under sin arbetstid blivit föräldrar själva och att de nu har lättare att lyssna in föräldrarnas perspektiv. En bra lyssnare har ett ömsesidigt förhållningssätt som innefattar att ha förmågan att kunna inta och lyssna till den andra partens perspektiv (2009, s. 164). Vi anser här att pedagogernas livserfarenhet har givit dem en starkare förståelse för att bemöta och lyssna till den andra partens önskemål och behov som således givit dem förutsättningar som underlättat för en god samverkan. Vi förstår pedagogernas upplevelser utifrån Pramling Samuelsson som beskriver fenomenografins centrala del utifrån att man erfar något vilket handlar om något man

gör (2015, s. 166, 167). Genom att vi får ta del av pedagogernas berättelser utifrån deras upplevelser kan vi här synliggöra fenomenografin där pedagogerna beskriver hur de utifrån sina erfarenheter blivit tryggare i sin roll i mötet med föräldrar.

Vi kan även urskilja Foucaults maktteori i de utsagor när pedagogerna beskriver hur den trygghet utvecklats genom åren med erfarenhet, vilket går att se utifrån Foucaults teori om kunskap som makt (Börjesson & Rehn 2009, s.46). Pedagogerna menar att de känner sig mer trygga i sin yrkesroll när de fått kunskap genom erfarenhet. Vi kan förstå det här i linje med Danermark som framhäver makt som en betydande faktor men som ofta inte synliggörs i tal om samverkan (2004, s. 9). Vi tolkar pedagogernas upplevelser utifrån Danermark att man som ny, ung och mindre erfaren ges mindre maktinnehav i relation med en som är äldre och har längre erfarenhet inom området. Vi har lyft fram fler forskare som påvisat komplexiteten som finns med föräldrasamverkan, som även pedagogerna bekräftar i sina upplevelser. På grund av denna viktiga del i arbetet och att den påvisats som komplex så finns önskan om utbildning för verksamma pedagoger inom området, eftersom de upplever att det bara är genom erfarenhet som man får kunskap inom föräldrasamverkan vilket även Murray m.fl. studie (2008) visar på. Pernilla berättar:

Jag tycker det borde ingå i utbildningen med föräldrakontakt men det kanske är svårt jag vet inte, Det är konstigt att det inte finns mer i utbildningen för det är en så stor del av jobbet, man får ju erfarenhet ju mer man jobbar med föräldrar (Pernilla, 7 mars 2018).

Både Pernilla och Karin berättar att pedagogerna är en stor del av jobbet, och Pernilla upplever att det är konstigt att det inte finns utbildning inom det här området eftersom man bara blir kunnig efter år av erfarenhet. Maria berättar om sin roll som handledare av lärarstudenter:

Jag som har VFU-studenter och det är lite svårt det där att träna på att ha föräldrakontakt när man är student, föräldrarna vänder sig till mig i första hand liksom så att vi har en redan relation (Maria, 28 februari 2018)

Utifrån Marias upplevelse så vill vi förstå att föräldrar väljer den pedagog som de har skapat en bra relation med och att erfarenhet och kunskap inte främst har betydelse i denna pedagogs berättelse, utan att trygghet och tillit prioriteras i första hand. Detta går att se utifrån Broberg som tar upp anknytningsteorin, där han menar att en kontaktperson i förskolan blir viktigt även för föräldrar (2006, s. 180, 181).

I egenskap som föräldrar och blivande förskollärare upplever vi detta intressant vilket ligger till grund för denna studies framväxt. När ett område inom en skolverksamhet utgör en stor del och

som också visat på komplexiteten, och när forskare framhäver att en god föräldrasamverkan gynnar barns utveckling och förskolans kvalitet så blir frågan varför denna stora del saknas i utbildningen. Det här kan förstås utifrån vad Flising m.fl. menar att man som pedagog bör ha rikligt med kunskap för att veta hur man på ett professionellt sätt ska bemästra dessa svårigheter. De menar dock att verkligheten inte är full av kunskaper utan att det är brist på utbildning inom samverkansfrågor (1996, s. 114). Vi förstår Karins vilja att stötta och utmana studenter redan från start för att ge dem förutsättningar för att bli bekväma i sin roll i mötet med föräldrar. Eftersom det är brist på utbildning i föräldrasamverkan så är det ett sätt att gå tillväga, att stötta och låta studenter redan tidigt få utmanas av den verklighet som det innebär att arbeta som pedagog. Vi vill påpeka att det är en lösning för dem som väljer att utbilda sig men det finns många som arbetar inom förskola utan lärarlegitimation som också har rätt till att utveckla sin kompetens inom föräldrasamverkan.

6.11 Förskolan som marknad

Utifrån läroplanens uppdrag berättar ett flertal av pedagogerna om sina roller gentemot föräldrarnas som de upplever i liknelse med serviceyrken där de beskriver förskolan som marknad och föräldrarna som kunder. De menar att de inte kan uttrycka sig hur som helst eftersom det råder en ordning och en profession som pedagogerna ska förhålla sig till. De beskriver att de har ett ansvar att få föräldrarna nöjda. Pernilla berättar:

Jag tycker som sagt det är jätte viktigt, man får information om barnet. De är ju våra kunder, barnen är ju också kunder men de väljer inte på samma sätt som föräldrarna. Jag tycker det är viktigt att man ger föräldrarna insyn i hur vi har det (Pernilla, 7 mars 2018)

Pernilla berättar om föräldrarna som kunder där de har friheten att välja förskola åt sina barn. Hon berättar även att det är ömsesidigt att man som pedagog får information om barnet och att det samtidigt blir viktigt att ge föräldrarna information om hur dagen sett ut. Vi kan förstå pedagogerna utifrån den nya skolformen som växt fram som Erikson (2004) beskriver i en av sina principer; valfrihetsprincipen, där han argumenterar för en utveckling där föräldrarna i modern tid har rättighet att välja förskola åt sina barn. Framväxt leder till en ökad relation mellan pedagoger och föräldrar, också en relation som innebär en förskola som marknad och där föräldrarna blir kunder. Detta skapar således konkurrens mellan olika förskolor då föräldrarna har friheten att välja förskola. Anna berättar:

Sen även den aspekt att föräldrarna är kunder också och att vi har, sett uppifrån måste hålla en god relation med föräldrarna, de ska vara nöjda med den verksamhet som vi erbjuder så det är sådana aspekter som jag tänker på främst (Anna 28 februari 2018)

Anna argumenterar för sin profession som innebär i uppdrag från politiker att skapa goda relationer med föräldrarna och tillgodose och erbjuda dem en verksamhet som tillfredsställer deras behov och önskemål. Likt Erikson (2004) beskriver även Månsson detta konsumentpartnerskap som har givit föräldrarna rätten till att vara aktivt delaktiga och få uttrycka sina synpunkter, medan kundrelation innebär ett ansvar av pedagogerna gentemot föräldrarna (2013, s. 91). Det här kan förstås utifrån Annas utlägg när hon nämner att föräldrarna ska vara nöjda, vilket innefattar syftets innebörd att ha en kundrelation. Detta kan vi se utifrån Foucault maktteori där han använder begreppet *governmentality* för att förklara hur makt finns i alla olika samhällskonstellationer där staten har möjlighet att påverka, så som den valfrihet som föräldrar har att välja förskola (Börjesson & Rehn 2009, s.51). Pedagogerna i vår studie upplever föräldrar som kunder vilket gör att vi kan se att makt är närvarande i mötet utifrån Foucaults förståelse för makt som innefattar att subjektet vistas i en social miljö fylld av makttekniker (Börjesson & Rehn 2009, s.51). Löfdahl skriver även hon om förskolan som marknad och belyser föräldrarnas betydande roll eftersom de blir centrala aktörer när de väljer förskola (2014, s. 247, 248). Eva uttrycker sig på ett liknande sätt då hon menar att vissa aldrig blir nöjda men på grund av professionen och kundrelationen så kan man inte alltid uttrycka sig som man vill som pedagog. Vi tolkar pedagogernas beskrivningar utifrån den komplexitet där föräldrar ska vara samarbetspartner där inflytande och delaktighet är viktiga aspekter för föräldrarna och för förskolans kvalité.

Danermark besvarar frågan varför man ska samverka, och menar att svaret ofta innefattar syftet att det är bäst för klienten (2004, s. 21), som i fallet här handlar om föräldrarna som kunder. Pedagogernas upplevelser kan också förstås utifrån komplexiteten där makt blir en central del. Om någon av parterna har en profession inom det aktuella samverkansområdet kan det ge mer eller mindre makt (Danermark 2004, s. 49). Detta går att se utifrån Foucaults förklaring om kunskapsmakt där han menar att varje samtal består av kunskap vilket är en del av en maktapparat (Börjesson & Rehn 2009, s. 46). Pedagoger och föräldrar besitter olika slags makt i mötet. Föräldrar har makten att själva kunna välja förskola till sina barn vilket gör att pedagogerna bemöter föräldrar som kunder där de vill göra föräldrarna nöjda med deras verksamhet. Däremot besitter pedagogerna en kunskapsmakt i den bemärkelsen att de har utbildning och kunskap om barns utveckling och lärande i gruppkonstellationer. Detta går därför ihop med Foucaults teori om makt där subjektet deltar i olika maktsituationer vilket gör att man både har makt och blir utsatt för makt beroende på vad samtalet innefattar (Börjesson & Rehn 2009, s. 51). Om vi kopplar denna aspekt till vad Tallberg Broman (2013) menar med att ha föräldrarna som samarbetspartner, kan vi här förstå att det kan krocka med maktutövande där båda parter utifrån sina roller har rätt till att utöva makt.

Detta gör att samverkan kan bli ett problemområde där båda parter kan kliva in i varandras sfär som gör att gränserna inte längre blir tydliga för de olika rollerna och deras ansvar. Förskolan som arena tänker vi har en makt som skulle kunna ge betydelsefulla konsekvenser för föräldrarnas egna yrkesroll och privatliv om förskolan hypotetiskt skulle stängas ner. Det talas om att Sverige skulle stanna upp. På så vis besitter förskolans existens en stor makt i relation till ett samhällsperspektiv.

7. Sammanfattande slutsatser

Denna studie tar avstamp i fenomenografin som utgör en central del av vår studie där vårt syfte är att undersöka pedagogers upplevelser av föräldrasamverkan. Upplevelser är centralt inom fenomenografin och vi har därför utfört en kvalitativ studie genom att intervjua sju pedagoger för att få lyssna på deras berättelser utifrån deras upplevelser om det tänkta undersökningsområdet. I vår studie har vi valt tre frågeställningar för att möjliggöra för syftet; *Vilka möjligheter och förutsättningar upplever pedagogerna med att samverka? Vilka svårigheter upplever pedagogerna kan skapa hinder för samverkan? Vilka maktrelationer kan vi synliggöra utifrån pedagogernas upplevelser?* Under studiens framväxt har ett flertal begrepp framkommit som centrala för vår studies betydelse. Begreppen *Samverkan*, *Kommunikation*, *Anknytning*, *Interkulturell kompetens* och *makt* har alla fungerat som verktyg för att analysera pedagogernas berättelser utifrån deras upplevelser. I detta avsnitt kommer vi att sammanfatta vår slutsats där vi lyfter de centrala delarna av vår analys där vi presenterar slutsatserna i relation till teorier och tidigare forskning.

7.1 Möjligheter och förutsättningar

Studien har synliggjort pedagogers tankar om samverkan med föräldrar. Med utgångspunkt i vår frågeställning *Vilka möjligheter och förutsättningar upplever pedagogerna med att samverka?* har det visat sig i pedagogernas utsagor att olika förutsättningar spelar in på hur väl samverkan fungerar. Utifrån begreppet samverkan som Danermark menar innefattar att båda parter har ett gemensamt mål att samverka om (2004, s. 17), kan vi i detta sammanhang hävda att barnets mående och utveckling innebär det gemensamma målet för samverkan mellan pedagoger och föräldrar. Resultatet har visat att den dagliga kontakten är betydelsefull där information om barnet ger pedagogerna goda förutsättningar för det som händer barnet i verksamheten och i hemmet. Kommunikation är ett betydande begrepp för att samverkan ska fungera, och det förstår vi utifrån Bjar och Liberg som menar att kommunikation är en form av dialog där de involverade parter får information för att tillsammans skapa en förståelse om barnets dag (2003, s. 18). Erövrande av det

verbala språket menar Juhlin, underlättar för kommunikationen och möjligheten till att uttrycka sina egna tankar (2005, s. 7). Resultatet går i likhet med Sandberg och Vuorinens studie (2008) som visar att pedagoger upplever att samverkan fungerar när relationen innehåller öppenhet och respekt, och i vår studie visar att pedagoger anser att en dialog där båda parter får möjlighet att uttrycka sig kan en öppenhet skapas som blir en förutsättning för samverkan.

Tillit till pedagogernas kompetens och en trygg miljö för barn och föräldrar är aspekter som utgör väsentliga villkor för en lyckad samverkan. I studien framgår det att pedagogerna upplever att tillit skapas genom att lyssna till varje individs behov och önskemål. Lyssnandets konst som är en del av kommunikation menar Adelman (2009) handlar om att kunna inta en annans perspektiv och bekräfta den parten genom att visa förståelse, vilket kan bli avgörande för vilken tillit och trygghet föräldrar får för förskolan. Trygghet har i studien framkommit som en betydelsefull aspekt som ligger till grund för samverkans utformning som vi förstår utifrån anknytningsteorin som Broberg menar att barn behöver omringas av vuxna när de känner och behöver finna trygghet (2006, s. 229). Det har framgått i studien att tillitsfulla relationer är en förutsättning för att således göra förskolan till en trygg plats. Det här förstås utifrån Wall som menar att man i en relation där man känner varandra underlättar förståelsen för varandras olika sätt att uppfatta omvärlden som i det här fallet handlar om barnet (1990, s. 13). Här synliggörs den interkulturella kompetensen som enligt Lahdenperä handlar om att ha en medvetenhet om hur vår kultur påverkar mötet mellan människor (Lahdenperä 2008, s. 57, 62). I studien visar även att ett interkulturellt förhållningssätt som innebär att bemöta olikheter som en tillgång, är en förutsättning för en god samverkan där alla människor är individer med olika värderingar, förväntningar och bakgrunder.

I studiens framväxt har vi sett hur många delar sammanflätar och även hur resultatet brister när en del inte fungerar. Vi anser det viktigt att bygga relationer med föräldrar redan från barnets första dag som i sin tur skapar ett ömsesidigt förtroende. Dessa aspekter utgör en grund för en lyckad samverkan. Detta resultat går att se när pedagoger tillsammans med föräldrar byggt en tillitsfull relation som består av trygghet, öppenhet och respekt. För att skapa de bästa förutsättningarna för samverkan behöver de vuxna tillsammans skapa en god relation där kommunikationen och förståelsen för varandra utgör en central del.

7.2 Svårigheter

Förskolan beskrivs som en arena, en mötesplats för stora och små människor med olika värderingar, förväntningar och bakgrunder där kommunikation utgör en central grund för samverkan. Med utgångspunkt i vår frågeställning *Vilka faktorer upplever pedagogerna kan skapa svårigheter för samverkan?* har vår studie kommit fram till att det inte är så enkelt att kommunicera med en annan människa som man kan förutspå. En interkulturell kompetens väger högt när det handlar om att se föräldrarna som olika individer och bemöta och tillgodose varje enskilds önskan och behov (Lahdenperä 2008). Vi förstår utifrån vår studie att det krävs ett hårt engagemang från pedagogerna att skapa relationer till alla barn i gruppen och ofta även det dubbla antalet föräldrar som var och en behöver och vill bli bemötta utifrån vem de är. Denna komplexitet är något som även framgår i Ivarson Janssons (2001) studie där hon tar upp att föräldrasamverkan är mer komplext än vad som framställs i läroplanen.

En annan komplexitet som visat sig, handlar om kommunikationsmodellens olika delar för förmedling av ett budskap som innefattar allt från tonläge, kroppsspråk till det verbala ordet. Alla komponenter är i behov av varandra för att budskapet ska förmedlas på ett lyckat sätt (Lindelöf Kitching & Magnusson, 1992, s. 12). Det komplexa ligger därmed i att det är mycket att tänka på när man ska samtala med en annan människa, och inte minst när man behöver prata om känsliga ämnen som pedagogerna berättar om. Studien har visat att en god relation underlättar för att samtala om svåra ämnen angående barnet. En känsla av otillräcklighet är en verklighet som vi fått berättat för oss som i studien kommit fram till kan innebära flera faktorer som ligger till grund för denna känsla. Stora barngrupper ger fler föräldrar och heltidsreformen som påverkat vissa barns scheman och den stress som uppstår när flertal föräldrar hämtar sina barn vid samma tidpunkt. Denna komplexitet försvårar uppdraget utifrån Läroplanen; att skapa en tillitsfull relation till barnet och dess familj (98, rev 2016, s. 13). Detta går i likhet med Pramling Samuelsson, William och Sheridans studie (2015) som resulterade i att läroplanens krav inte blir fullt genomförbart med de stora barngrupper som finns idag. Utifrån denna aspekt har vi funnit det intressant att reflektera över huruvida denna samverkansform inte tas på större allvar och ges utrymme till eftersom den anses viktig och dessutom är ett uppdrag utifrån läroplanen. I studien visar denna komplexitet att uppdraget i relation till pedagogernas verklighet inte ges rättvisa där resultatet visar att den dagliga samverkan inte hinns med av olika orsaker.

En annan svårighet som framkommit har inneburit att språket har blivit ett hinder för samverkan och för uppdraget att skapa en relation. Svårigheten har inneburit när parterna talar skilda

modersmål som givit konsekvenser i form av missförstånd. Detta förstår vi utifrån Hedencrona och Kós-Dienes som menar att parternas skilda språkkunskaper kan skapa begränsningar i samarbetet där den ömsesidiga förståelsen för samtalets innehåll kvarstår (2003, s. 26).

Alla har vi olika kulturella bakgrunder som Lahdenperä framhäver och menar att en interkulturell kompetens som innebär att vara medveten och ha förståelse för allas olika bakgrunder (2008, s.67, 62), är av goda skäl en förutsättning när man dagligen arbetar med många människor vars man ska samverka med *om* en tredje part som är barnet som i det här fallet utgör det gemensamma målet med samverkan (Danermark 2014, s. 17) och blir därmed den viktigaste parten att förhålla sig till. I studien framgår att *tillit* och *trygghet* utgör en viktig grund för att skapa ett gott samarbete. Dessa element tas även upp i den bemärkelsen när tilliten brister som i sin tur leder till känslan av otrygghet. Utifrån Anknäytningsteorin som innebär för barnet att ha en trygg bas att alltid kunna återvända till (Bowlby 2010, s. 33) kan vi förstå att dessa aspekter utgör en grund för att möjliggöra till samverkan, samtidigt som det och å andra sidan kan försvåra samverkansuppdraget utifrån läroplanen om det brister i dessa viktiga element.

7.3 Maktrelationer

I studien har det visat sig att makt är en central del i samverkan mellan pedagoger och föräldrar. Makt som vi i denna studie förstås utifrån Foucaults teori har framträtt i pedagogernas upplevelser som en faktor som har inverkan på hur relationen mellan föräldrar och pedagoger ter sig. Pedagogernas perspektiv på föräldrar och pedagogers funktion i verksamheten består av dynamiska maktrelationer som påverkas av mötets innehåll. Utifrån frågeställningen *Vilka maktrelationer kan vi synliggöra utifrån pedagogernas upplevelser?* har vi i de skildrade sammanhang som framkommit kunnat se att makt utifrån Foucault teori är närvarande i alla möten mellan pedagoger och föräldrar i förskolan vilket påverkar syftet med att samarbeta. Foucault menar att kunskapsmakt finns i alla makttekniker där ord utbytes mellan människor som visar kunskapen som tillåten och användbar där vi har kontroll över kunskapen, av det utövas makt i form av kunskap i kommunikationen (Börjessons & Rehn 2009, s. 46).

Denna maktrelation har visat sig i pedagogernas yrkesroll, som professionella inom barns lärande vilket utmärker en kunskapsmakt gentemot föräldrar som i mötet inte har samma intresse för alla barn i verksamheten utan främst intresserar sig för sitt enskilda barns mående och utveckling.

Resultatet i studien visar även hur maktrelationer skapas utifrån pedagogernas upplevelser av att vara ny i sin roll till att bygga upp erfarenhet som efter år har givit dem trygghet i sin profession. Pedagogernas ålder och erfarenhet har visat sig i studien ge kunskap och trygghet. Det förstås utifrån att pedagogerna genom erfarenhet skapat sig kunskap vilket vi förstår utifrån Foucault teori att kunskap är makt (Börjesson & Rehn 2009, s. 46).

Utöver kunskapsmakten har det samtidigt visat sig att pedagogerna ser föräldrar som kunder vilket gör att en annan typ av maktrelation utifrån Foucaults teori uppstår. I nyliberalismens samhälle där människor har en större möjlighet att välja fritt i samhällsfrågor som rör dem själva blir *förskolan som marknad* en faktor som påverkar de maktrelationer som skapas i mötet mellan föräldrar och pedagoger i förskolan. Den rättighet föräldrar har att välja förskola åt sina barn samt rätten till att vara delaktig och ge synpunkter för att skapa inflytande gör att även föräldrar besitter en makt i mötet med pedagoger. Vi ser här att Foucaults begrepp *governmentality* går att förstå i förhållande till den valfrihetsmöjlighet som bildar en kundrelation med olika maktpositioner. Det framgår att maktrelationerna är dynamiska. Börjesson och Rehn skriver om Foucaults förståelse för makt som något som ständigt sker i sociala möten och ter sig olika i olika sammanhang. Foucaults maktteori avser att vi alla är en del av ett nätverk där alla är fångade av makt (2009, s. 45). Denna komplexa maktrelation har i studien visat sig bli ett dilemma för pedagogerna genom att skapa begränsningar från att uttrycka vad de egentligen vill, utan menar på att de måste förhålla sig till sin profession som kommer från en politisk grund där uppdraget handlar om att göra föräldrarna nöjda, för det är trots allt de som sitter på makten att välja sitt barns förskola.

I studien har maktrelationer även synliggjorts där det verbala språkets makt framstått som betydande i situationer när pedagoger och föräldrar inte förstår varandra på grund av att de talar skilda språk. Det här förstås utifrån Kitching och Magnusson som framhäver det talade språket som ett erövrande av makt (1992, s. 7). Detta visade sig utifrån pedagogernas perspektiv att de talar ett majoritetsspråk gentemot föräldrarna som i det här sammanhanget inte talar samma språk, vilket leder till svårigheter att uttrycka sig språkligt i samverkan med pedagogerna som besitter makten över det talade språket. En pedagog i studien upplevde inte detta som en svårighet utan ansträngde sig mer i sådana situationer och använde sig av kroppsspråk och tog bilder till hjälp för att underlätta för kommunikationen. Det här kan förstås av anledningen att undvika hierarki och maktposition mellan parterna och istället mötas på en nivå som fungerar för samverkan mellan just dessa parter. Denna pedagog förstår vi använder sig av ett interkulturellt förhållningssätt som hon

tillämpat i praktiken, och bevisligen lyckats med att tillämpa teori till praktik trots denna komplexitet.

8. Avslutande ord

En lyckad kommunikation, skapa trygghet och tillitsfulla relationer är alla förutsättningar för en god samverkan. Den interkulturella kompetensen är ett förhållningssätt som skapar förutsättningar i kunskap att se till individen och förstå att vi alla är olika. Utifrån detta har studien visat på komplexiteten med att tillfredsställa alla föräldrars olika önskemål och behov, men med rätt förutsättningar skapas goda möjligheter till ett lyckat samarbete.

8.1 Vidare forskning

Under studiens gång har många intressanta idéer, funderingar och tankar framkommit som dessvärre inte rymts i denna uppsats. Genom pedagogernas berättelser och tidningsartiklar har det visat sig att många pedagoger har en önskan om utbildning inom föräldrasamverkan som de anser är en stor och betydelsefull del av yrkesprofessionen. I studiens resultat har det visat sig att trots den dagliga kontaktens betydelse så verkar den inte tillräckligt viktig för att den ska ges utrymme till i verksamheten. Vi har sett att pedagogerna i studien hittat egna strategier och med erfarenhet skapat sig mer kunskap i att samverka med föräldrar. Med detta resonemang som utgångspunkt anser vi att det vore intressant att se vidare forskning om förskolepedagogers möjligheter till kompetensutveckling inom föräldrasamverkan.

Referenslista

Otryckta källor

Sju intervjuer utförda mellan 28 februari – 5 april. Intervjulängd mellan 21-39 minuter. I författarnas ägo

Tryckta källor

Abrahamsen, P (2003). *Samarbete, samverkan, samvaro*. Stockholm: Svenska förl.

Adelmann, K (2009). *Konsten att lyssna: didaktiskt lyssnande i skola och utbildning*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Alvestad, T. 2015. Kreativ konflikthantering i förskolan. I Hakvoort, Ilse & Friberg, Birgitta (red.). *Konflikthantering i professionellt lärarskap*. 3., [uppdaterade och utökade] uppl. Malmö: Gleerup, 205-226.

Bjar, L & Liberg, C (red.) (2003). *Barn utvecklar sitt språk*. Lund: Studentlitteratur

Bowlby, John (2010). *En trygg bas: kliniska tillämpningar av anknytningsteorin*. 2. utg. Stockholm: Natur & kultur

Broberg, Anders (2006). *Anknytningsteori: betydelsen av nära känslomässiga relationer*. 1. utg. Stockholm: Natur och kultur

Börjesson, M & Rehn, A (2009). *Makt*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Dahlgren, L & Johansson, K. (2015). Fenomenografi I: Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.) (2015). *Handbok i kvalitativ analys*. 2., utök. uppl. Stockholm: Liber

Danermark, B. (2004). *Samverkan - en fråga om makt*. Örebro: Läromedia

Engdahl, I & Ärlemalm-Hagsér, E (red.) (2015). *Att bli förskollärare: mångfacetterad komplexitet*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Flising, L, Fredriksson, G & Lund, K. (1996). *Föräldrakontakt: en bok om att skapa, behålla och utveckla ett gott föräldrasamarbete : en handbok*. Stockholm: Informationsförlag

Friberg, B. 2015. Grundläggande konfliktkunskap. I Hakvoort, I & Friberg, B (red.). *Konflikthantering i professionellt lärarskap*. 3., [uppdaterade och utökade] uppl. Malmö: Gleerup, 57-90.

Hedencrona, E & Kós-Dienes, D (2003). *Tvärkulturell kommunikation i förskola och skola*. Lund: Studentlitteratur

- Jonsdottir, F & Nyberg, E. (2013). I: Harju, A & Tallberg Broman, I (red.). *Föräldrar, förskola och skola: om mångfald, makt och möjligheter*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Juhlin, L. (2005). *Den goda kommunikationen: rösten, kroppsspråket och retoriken*. 2., [omarb. och utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Juul, J & Jensen, H. (2003). *Relationskompetens i pedagogernas värld*. 2. uppl. Stockholm: Liber
- Lahdenperä, P (2008). *Interkulturellt ledarskap: förändring i mångfald*. Lund: Studentlitteratur
- Lennéer-Axelsson, B. & Thylefors, I. (2013). *Konflikter: uppkomst, dynamik och hantering*. 2. utg. Stockholm: Natur & kultur
- Lindelöf Kitching, M & Magnusson, I. (1992). *Utveckla föräldrasamtalen!*. 1. uppl. Stockholm: Almqvist & Wiksell
- Löfdahl, A. (2014). God forskningssed – regelverk och etiska förhållningssätt I: Löfdahl, A, Hjalmarsson, M. & Franzén, K. (red.) (2014). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Månsson, A. (2013). Familjens inskolning i förskolan - ett rum för möjligheter. I Harju, A & Tallberg Broman, I (red.). *Föräldrar, förskola och skola: om mångfald, makt och möjligheter*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Patel, R & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, 4. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Pramling Samuelsson, I. (2015) Från fenomenografi till utvecklingspedagogik. I: Engdahl, Ingrid & Ärlemalm-Hagsér, Eva (red.). *Att bli förskollärare: mångfacetterad komplexitet*. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Rahm, T. (1990). FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR FÖRÄLDRASAMTALET. I: Rahm, T. & Wall, G. *Föräldrasamtal i förskolan*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Sandberg, A & Vuorinen, T. (2007). *Hem och förskola: samverkan i förändring*. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Stukát, S (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Tallberg Broman, I. (2013). Föräldrasamverkan i förändring I: Harju, A & Tallberg Broman, I (red.). *Föräldrar, förskola och skola: om mångfald, makt och möjligheter*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Wall, G. (1990). Två världar som möts I: Rahm, T & Wall, G. *Föräldrasamtal i förskolan*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Elektroniska källor

- Erikson, L. (2004). Föräldrar och skola. Diss. Örebro : Örebro universitet, 2004
<http://oru.diva-portal.org/smash/get/diva2:137381/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad 2018-02-12]
- Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet
http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf [hämtad 201803-02]
- Gars, C. (2002). Delad vårdnad? föräldraskap och förskolläraryuppgift i den offentliga barndomen. Diss. Stockholm : Univ., 2002
<http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/7982/7032> [Hämtad 2018-03-02]
- Ivarson Jansson, E. (2001). Relationen hem - förskola: intentioner och uppfattningar om förskolans uppgift att vara komplement till hemmet 1990-1995. Diss. Umeå : Umeå universitet, 2001
<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:156233/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad 2018-03-02]
- Ignerus, E (2016). Het diskussion om heltid för syskon. *Förskolan*
<https://forskolan.se/het-diskussion-om-heltid-for-syskon/> [Hämtad 2018-05-09]
- Karlsson, M (2006). Föräldraidentiteter i livsberättelser. Diss. Uppsala : Uppsala universitet, 2006
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-7085> [Hämtad 2018-03-04]
- Krokmark, T(2007). Fenomenografisk didaktik 1 — en didaktisk möjlighe. *Didaktisk Tidskrift*, 17(2-3). <http://www.tomaskrokmark.se/Fenomenografiskdidaktik%202007.pdf> [Hämtad 2018-02-26]
- Löfdahl, A. (2014) Förändrade relationer mellan lärare och föräldrar i förskolan – aspekter av en förändrad lärarprofession. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 19 (4-5) issn 1401-6788
<http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/13163> [Hämtad 2018-03-03]
- Markström, A (2005). Förskolan som normaliseringspraktik: en etnografisk studie. Diss. Linköping: Linköpings universitet, 2005 <http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:223570/FULLTEXT01>
[Hämtad 2018-03-03]
- Marton, F. (1981) PHENOMENOGRAPHY - DESCRIBING CONCEPTIONS OF THE WORLD AROUND US. *Instructional Science*, Volym 10 (2) , ss.177–200

https://www.ida.liu.se/divisions/hcs/seminars/coqsciseminars/Papers/marton_ _phenomenography.pdf [Hämtad 2018-03-09]

Murray, M, Curran, E & Zellers D. (2008). Building Parent/Professional Partnerships: An Innovative Approach for Teacher Education. *The Teacher Educator*; 43(2).
<https://doi.org/10.1080/08878730701838819> [Hämtad 2018-03-14]

Nöjd, M. (2010). Föräldrakontakter – svårt men viktigt. *Förskolan*

<https://forskolan.se/foraldrakontakter-svart-men-viktigt/> [Hämtad 2018-02-11] Persson, A.(1991).

Maktutövningens interna dynamik: samspel och motsättningar i skola och lönearbete. Diss. Lund : Univ.

<http://lup.lub.lu.se/record/640725> [Hämtad 2018-03-03]

Pramling Samuelsson, I. Williams, P. & Sheridan, S. (2015). *Stora barngrupper i förskolan relaterat till läroplanens intentioner (2015) Nordic Early Childhood Education Research Journal*. 9:7, 1-14 <https://journals.hioa.no/index.php/nbf/article/view/1012/1173> [Hämtad 2018-03-16]

Sandberg, A & Vuorinen, T. (2008). Preschool- home cooperation in change. *International Journal of Early Years Education*, Volume 16, Issue 2, June 2008, pages 151-161.
<https://doi.org/10.1080/09669760802025165> [Hämtad 2018-03-05]

Skolverket (1998). Läroplan för förskolan 1998: reviderad 2016. Stockholm: Skolverket.

Ståhle, Y (1995). *Insyn eller medverkan?: hur huvudmannaskap påverkar föräldrars val av barnomsorg, trivsel och föräldrasamverkan*. Stockholm: Stockholms socialtjänsts Forsknings- och utvecklingsbyrå

Svenska akademiens ordlista över svenska språket. Fjortonde upplagan (2015). Stockholm: Svenska akademien <https://svenska.se/tre/?sok=kommunikation&pz=1> [Hämtad 2018-03-09]

Svensk ordbok: utgiven av Svenska Akademien. 1. uppl. (2009). Stockholm
<https://svenska.se/tre/?sok=samverkan&pz=1> [Hämtad 2018-03-09]

Bilaga 1: Intervjuguide

- Berätta om...
 - Hur länge har du arbetat inom förskola?
 - Vilken åldersgrupp arbetar du med?
 - Hur många barn har ni i gruppen?
- Om du skulle få beskriva hur du upplever föräldrakontakten med tre ord, vilka ord skulle du välja? - Varför just dessa tre? Kan du ge exempel
- Vilken betydelse har föräldrakontakten för dig? - Varför är det så tror du? - Varför tycker du att det är viktigt med föräldrakontakt?
- När tycker du det fungerar bra med föräldrakontakt? Ge exempel
- När tycker du det fungerar mindre bra? Ge exempel - När upplever du att det blir som svårast?
- Ge exempel
- Har du varit med om återkommande svårigheter? - Vilka är det?
- Vilka konsekvenser upplever du att svårigheterna kan leda till? - exempelvis barn, verksamhet, relation
- Slutligen – vill du lägga till någonting? - Annars är vi supernöjda!

Bilaga 2: Missiv

Södertörns Högskola – Lärarutbildningen

2018-02-22

Hej,

Vi är två studenter som läser förskolläraryrket på Södertörns högskola. Nu är det dags för oss att skriva vårt examensarbete. *Vi är intresserade av att ta reda på vilka svårigheter pedagoger upplever med föräldrakontakt.* *

För att möjliggöra för vår studie skulle vi gärna vilja intervjua några pedagoger på er förskola. Vi beräknar att varje intervjutillfälle tar mellan 30-45 min. Vi planerar in att få träffa er någon gång under vecka 9-10, gärna så snart som möjligt. Vi kommer att utföra anteckningar under intervjun samt att använda oss av ljudinspelning för att kunna fokusera på vår dialog samt att underlätta för vårt kommande analysarbete. Materialet vi samlar in från intervjuerna kommer att behandlas konfidentiellt vilket innefattar att det är endast vi som har tillgång till det insamlade materialet som kommer gå till analys av forskningsändamålet. Dina uppgifter och din arbetsplats kommer inte att kunna identifieras i vår undersökning. Er medverkan är frivillig och ni kan när som helst välja att avbryta utan negativa följder.

Vår studie kommer att publiceras offentligt i DiVA (Digitala vetenskapliga arkivet) där ni har tillgång till studien. Vi hoppas att ni vill medverka i vår studie genom att berätta om era upplevelser kring det tänkta undersökningsområdet.

Ni får gärna kontakta oss om ni vill medverka så vi kan boka in en tid för intervju.

Hälsningar

Angelica Wadenholt
Telefon xxx xxx xx xx
Mailadress: -----

Susanne Söderqvist
Telefon xxx xxx xx xx
Mailadress: -----

* Justering – syftet har med studiens framväxt omformulerats.